RNI NO. MAHMAR/2020/84035

Sachin Sir's English Speaking
Its 100% guaranteed course
सबसे आसान तरीकेसे
अंग्रेजी बोलना
सिखानेके लियेही
हम जाने जाते है।
9028851719

BAHUJAN SAURABHA
बहुजन सौरभ

रविवार १७ ऑगस्ट २०२५ | वर्ष : ५ | अंक : १५० | दैनिक | किंमत : ₹५/-
Sunday 17 August 2025 | Year : 5 | Issue : 150 | Daily | Rate: Rs. 5/-

हा स्वातंत्र्यलढ्याचा अपमान !

स्वातंत्र्यदिनाच्या भाषणात आरएसएसचा उल्लेख केल्याबद्दल केरळचे मुख्यमंत्री विजयन संतापले

नवी दिल्ली : शुक्रवारी 79 व्या स्वातंत्र्यदिनानिमित्त लाल किल्ल्याच्या तटबंदीवरून भाषणात प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदी यांनी राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचा उल्लेख केला. प्रधानमंत्रांनी लाल किल्ल्यावरून संघाचे कौतुक करण्याची आणि राष्ट्र उभारणीत संघाच्या योगदानाची प्रशंसा करण्याची ही पहिलीच वेळ होती. तथापि, यावर राजकारणही सुरू झाले आहे. विरोधकांनी यावर प्रधानमंत्री मोदींवर निशाणा साधला आहे. केरळचे मुख्यमंत्री पिनराई विजयन यांनीही यावर तीव्र प्रतिक्रिया व्यक्त केली आणि स्वातंत्र्यदिनी संघाचे कौतुक करणे हा स्वातंत्र्यदिनाचा अपमान असल्याचे म्हटले. भारतीय प्रधानमंत्री स्वातंत्र्य दिनाच्या मूळ भावनेचा अपमान करतात.

पिनारायी विजयन यांनी एक निवेदन जारी करून म्हटले आहे की, 'गांधीजींच्या हत्येनंतर राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघावर बंदी घालण्यात आली होती आणि राष्ट्रपित्याच्या हत्येचा कट रचल्याबद्दल खटल्याला सामोरे गेलेल्या व्ही.डी. सावरकर यांना भारताच्या स्वातंत्र्याचे जनक म्हणून चित्रित करण्याचा प्रयत्न करणे हे इतिहासाचे खंडन करण्यापेक्षा दुसरे काहीही नाही. ब्रिटिशांची सेवा करणाऱ्यांचा गौरव करण्यासाठी स्वातंत्र्य दिन निवडणे हे स्वातंत्र्यलढ्याचा जाणूनबुजून अपमान आहे. अशा लज्जास्पद कृती सांप्रदायिक संघटनेच्या फुटीर राजकारणाच्या विषारी वारशावर पांघरूण घालू शकत नाहीत. स्वातंत्र्य दिनाच्या भाषणाचा वापर राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे गौरव करण्यासाठी करून, भारतीय प्रधानमंत्रांनी या दिवसाच्या मूळ भावनेचा अपमान केला आहे.

काँग्रेसने प्रधानमंत्री मोदींच्या भाषणावरही निशाणा साधला. स्वातंत्र्यदिनाच्या भाषणात प्रधानमंत्री मोदी म्हणाले, 'आज मी अभिमानाने नमूद करू इच्छितो की 100 वर्षांपूर्वी आरएसएस नावाची संघटना जन्माला आली होती. 100 वर्षांची राष्ट्रसेवा गौरवशाली आहे. वैयक्तिक विकासाद्वारे राष्ट्रनिर्माणाच्या संकल्पासह आरएसएसने 10 वर्षे माँ भारतीच्या कल्याणासाठी आपले जीवन समर्पित केले आहे. राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघ ही जगातील सर्वात मोठी एनजीओ आहे, जी तिच्या सेवा, समर्पण, संघटना आणि अतुलनीय शिस्तीसाठी ओळखली जाते.'

यावर काँग्रेसने प्रधानमंत्री मोदींवर निशाणा साधला. काँग्रेस नेते जयराम रमेश म्हणाले, 'प्रधानमंत्रांनी मोहन भागवतांना खूश करण्यासाठी त्यांच्या भाषणात आरएसएसचा उल्लेख केला, कारण मोदी आता पूर्णपणे त्यांच्यावर अवलंबून आहेत. सप्टेंबरनंतर, जेव्हा ते 75 वर्षांचे होतील, तेव्हा ते त्यांच्या पदावर राहण्यासाठी मोहन भागवतांच्या मदतीवर अवलंबून आहेत.'

मंत्री पेरियासामी यांच्या घरावर ईडीच्या छाप्यावरून

कनिमोझी यांचा भाजपवर हल्लाबोल

नवी दिल्ली : तामिळनाडूचे मंत्री आय पेरियासामी यांच्या घरावर ईडीच्या छाप्यांवरून द्रमुक नेत्या कनिमोझी यांनी भाजपवर हल्लाबोल केला आहे. त्या म्हणाल्या की, भाजपने आयकर आणि अंमलबजावणी संचालनालयासारख्या केंद्रीय संस्थांना विरोधकांविरुद्ध वापरण्याचे शस्त्र बनवले आहे. मंत्री आय पेरियासामी यांच्यावर अंमलबजावणी संचालनालयाच्या छाप्यांमुळे द्रमुक घाबरणार नाही. मनी लाँड्रिंग प्रकरणात तामिळनाडूचे मंत्री आणि वरिष्ठ द्रमुक नेते आय पेरियासामी आणि त्यांचे आमदार पुत्र आयपी सेंथिलकुमार यांच्याशी संबंधित असलेल्या जागेची ईडीने झडती घेतली.

कनिमोझी यांनी आरोप केला की, एकीकडे, भाजप निवडणूक आयोगाचा वापर करून निवडणुका जिंकण्यासाठी एसआयआर (बिहारमधील विशेष गहन आढावा) वापरून लोकशाहीवर हल्ला करत आहे. त्याच वेळी, आयकर, अंमलबजावणी संचालनालय आणि सीबीआय सारख्या एजन्सी, ज्यांचा ते नियमितपणे विरोधकांविरुद्ध शस्त्र म्हणून वापर करतात, त्यांचा वापर द्रमुकच्या वरिष्ठ मंत्र्यांविरुद्धही केला जात आहे. ते म्हणाले की, या एजन्सींना शस्त्र बनवले जात आहे आणि विरोधकांविरुद्ध हत्यारे म्हणून वापरले जात आहेत. आज असाच एक छापा पडत आहे. द्रमुक त्याचा सामना करेल. मंत्र्यांनी अनेक आव्हानांना तोंड दिले आहे आणि ते द्रमुकच्या पाठीशी खंबीरपणे उभे आहेत. कोणत्याही प्रकारच्या धोक्याने आमचे कार्यकर्ते आणि नेते घाबरणार नाहीत.

तामिळनाडूमध्ये द्रमुक नेते आणि मंत्री आय. पेरियास्वामी यांच्या घरावर अंमलबजावणी संचालनालयाने (ईडी) टाकलेल्या छाप्यावर पक्षाने तीव्र नाराजी व्यक्त केली. द्रमुकचे संघटन सचिव आर.एस. भारती म्हणाले की, हा मतदान चोरी या शब्दावरून लक्ष विचलित करण्याचा प्रयत्न आहे. पक्ष ईडीला किंवा मोदींना घाबरणार नाही. भारती यांनी आरोप केला की भाजप सशक्त आणि स्वायत्त संस्थांना त्यांचे निवडणूक साधन म्हणून वापरत आहे. निवडणूक आयोगाचा वापर करून भाजप निवडणूक फसवणूक करत असल्याचे उघड झाले आहे. यामुळे देशाला धक्का बसला आहे. अवैध मतचोरीवर लक्ष विचलित करण्यासाठी अंमलबजावणी संचालनालय पेरियास्वामी यांच्याशी संबंधित ठिकाणांवर छापे टाकत आहे.

बेहिशेबी मालमत्ता प्रकरणात कारवाई सुरू आहे

एप्रिलच्या सुरुवातीला, मद्रास उच्च न्यायालयाने दिंडीगुल जिल्ह्यातील एका विशेष न्यायालयाला 2.1 कोटी रुपयांच्या बेहिशेबी मालमत्ता प्रकरणात द्रमुक नेते आणि तामिळनाडूचे मंत्री आय पेरियासामी आणि त्यांच्या कुटुंबातील सदस्यांविरुद्ध आरोप निश्चित करण्याचे निर्देश दिले होते. दक्षता आणि भ्रष्टाचार विरोधी संचालनालयाने (डीव्हीएसी) दाखल केलेल्या फौजदारी सुधारणा याचिकांवर न्यायमूर्ती पी वेलमुरुगन यांनी हे निर्देश दिले. पेरियासामी आणि त्यांच्या कुटुंबातील सदस्यांना या प्रकरणातून मुक्त करण्याच्या विशेष न्यायालयाच्या आदेशाला याचिकेत आव्हान देण्यात आले होते. या प्रकरणात ईडीचे छापे टाकले जात आहेत.

देशाच्या फाळणीवरील एनसीईआरटीच्या मॉड्यूलवरील वादविवाद तीव

काँग्रेस व भाजप आमनेसामने

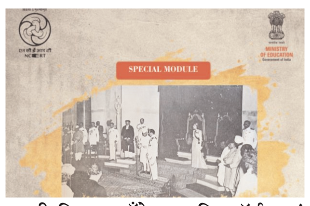

नवी दिल्ली : एनसीईआरटीने इयत्ता 6 वी ते 12 वी साठी भारत-पाकिस्तान फाळणीवर दोन विशेष मॉड्यूल जारी केले आहेत. यामध्ये मोहम्मद अली जिना, काँग्रेस आणि लॉर्ड माउंटबॅटन यांच्यावर जबाबदारी टाकण्यात आली आहे. यामध्ये फाळणीला एक अभूतपूर्व मानवी शोकांतिका म्हणून वर्णन करण्यात आले आहे, ज्यामध्ये सुमारे 1.5 कोटी लोक विस्थापित झाले आणि 12-15 लाख लोक मारले गेले. हे मॉड्यूल प्रसिद्ध होताच काँग्रेस आणि भाजपमध्ये तीव्र राजकीय वादविवाद सुरू झाला आहे.एनसीईआरटीने इयत्ता 6 वी ते 12 वी साठी भारत-पाकिस्तान फाळणीवर दोन विशेष मॉड्यूल जारी केले आहेत. यामध्ये मोहम्मद अली जिना, काँग्रेस आणि लॉर्ड माउंटबॅटन यांच्यावर जबाबदारी टाकण्यात आली आहे. यामध्ये फाळणीला एक अभूतपूर्व मानवी शोकांतिका म्हणून वर्णन करण्यात आले आहे, ज्यामध्ये सुमारे 1.5 कोटी लोक विस्थापित झाले आणि 12-15 लाख लोक मारले गेले. हे मॉड्यूल प्रसिद्ध होताच काँग्रेस आणि भाजपमध्ये तीव्र राजकीय वादविवाद सुरू झाला आहे.

SIR शी संबंधित प्रश्नांची उत्तरे देऊ शकेल : EC

निवडणूक आयोग उद्या दुपारी 3 वाजता पत्रकार परिषद घेणार

नवी दिल्ली : भारतीय निवडणूक आयोग 17 ऑगस्ट (रविवार) रोजी दुपारी 3 वाजता नवी दिल्लीतील राष्ट्रीय माध्यम केंद्रात पत्रकार परिषद घेणार आहे. पत्रकार परिषदेची माहिती निवडणूक आयोगाचे महासंचालक (माध्यम) यांनी दिली आहे. एसआयआरबाबत उपस्थित केलेल्या प्रश्नांची उत्तरे निवडणूक आयोग देऊ शकेल असे मानले जाते. निवडणूक आयोगाने निवडणूक वेळापत्रकाची घोषणा करण्याव्यतिरिक्त इतर मुद्द्यावर औपचारिक पत्रकार परिषद घेणे असामान्य आहे. पत्रकार परिषदेचा विषय अद्याप स्पष्ट झालेला नाही, परंतु अधिकाऱ्यांनी म्हटले आहे की ते निवडणूक आयोगावर लावण्यात आलेल्या आरोपांशी संबंधित आहे. राहुल गांधी यांनी निवडणूक आयोगावर मतदारांच्या डेटामध्ये फेरफार केल्याचा आरोप वारंवार केला आहे. त्यांनी दावा केला आहे की महाराष्ट्र, कर्नाटक आणि हरियाणामध्ये 'मत चोरी' झाली आहे. आयोगाने काँग्रेस नेत्याला मतदार यादीतून चुकीच्या पद्धतीने जोडल्या गेलेल्या किंवा वगळल्या गेलेल्या लोकांची नावे स्वाक्षरी केलेले प्रतिज्ञापत्र सादर करण्यास सांगितले आहे. यासोबतच, निवडणूक आयोगाने लोकसभेतील विरोधी पक्षनेत्याकडून त्यांच्या आरोपांच्या समर्थनार्थ प्रतिज्ञापत्र सादर न केल्याबद्दल माफी मागण्याची मागणीही केली आहे. बिहारमध्ये मतदार यादीची विशेष सघन पुनरावृत्ती (SIR) करण्याच्या निवडणूक आयोगाच्या निर्णयावरही विरोधी पक्ष प्रश्नचिन्ह उपस्थित करत आहेत. कागदपत्रांअभावी या निर्णयामुळे कोट्यवधी पात्र नागरिकांना मतदानाचा अधिकार वंचित राहावा लागेल, असा विरोधी पक्षांचा दावा आहे. मतदार यादीत पारदर्शकता वाढवण्यासाठी सर्वोच्च न्यायालयाने निवडणूक आयोगाला बिहारमधील मतदार यादीतून काढून टाकलेल्या 65 लाख नावांची माहिती आणि त्यांचा समावेश न करण्याची कारणे प्रकाशित करण्यास सांगितले आहे.

एससी-एसटी आरक्षणात क्रीमी लेयर लागू करण्याच्या याचिकेवर सुप्रीम कोर्टात 10 ऑक्टोबरला सुनावणी

नवी दिल्ली : सर्वोच्च न्यायालयाने बुधवारी एससी/ एसटी आरक्षणात 'क्रीमी लेयर' लागू करण्याच्या मागणीवर सुनावणी करण्याचा निर्णय घेतला आहे. ही याचिका रमाशंकर प्रजापती यांनी दाखल केली आहे. त्यांचे म्हणणे आहे की आरक्षणाचा फायदा बहुतेक एससी/एसटीच्या श्रीमंत आणि बळकट वर्गाला मिळत आहे, तर गरीब लोक मागे राहतात.

याचिकेत म्हटले आहे की, एससी/एसटी आरक्षणात दोन स्तर असावेत, प्रथम आर्थिकदृष्ट्या कमकुवत लोकांना, नंतर इतरांना संधी मिळावी. न्यायमूर्ती सूर्यकांत आणि न्यायमूर्ती जयमाल्या बागची यांच्या खंडपीठाने केंद्र सरकारला नोटीस बजावली असून पुढील सुनावणी 10 ऑक्टोबर रोजी होणार आहे.

याचिकाकर्त्याने 2024 च्या देविंदर सिंग खटल्याचा उल्लेख केला, ज्यामध्ये सर्वोच्च न्यायालयाने म्हटले होते की, अनुसूचित जाती / जमातींमध्येही 'क्रीमी लेयर' म्हणजेच श्रीमंत वर्ग ओळखला जाऊ शकतो आणि आरक्षणातून वगळला जाऊ शकतो. न्यायालयाचा असा विश्वास होता की असे केल्यानेच खरी समानता प्राप्त होईल. केंद्र सरकारने 9 ऑगस्ट 2024 रोजी घोषणा केली होती की, अनुसूचित जाती आणि जमातींच्या (एससी/एसटी) आरक्षणात क्रीमी लेयर लागू केला जाणार नाही. मंत्रिमंडळ बैठकीनंतर केंद्रीय मंत्री अश्विनी वैष्णव यांनी पत्रकार परिषदेत सांगितले होते की, एनडीए सरकार डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी बनवलेल्या संविधानाला बांधील आहे. या संविधानात एससी/एसटी आरक्षणात क्रीमी लेयरवी कोणतीही तरतूद नाही.

1 ऑगस्ट 2024 रोजी, सर्वोच्च न्यायालयाने स्वतःचा 20 वर्षे जुना निर्णय रद्द केला आणि म्हटले की राज्य सरकारे आता अनुसूचित जातीसाठी म्हणजेच अनुसूचित जातींसाठी आरक्षणात कोट्याच्या आत कोटा देऊ शकतील. त्यात समाविष्ट असलेल्या जातींच्या आधारे अनुसूचित जातींचे विभाजन करणे हे संविधानाध्या कलम 341 च्या विरुद्ध नाही. 7 न्यायाधीशांच्या खंडपीठाचा भाग असलेले न्यायमूर्ती बी.आर. गवई म्हणाले होते की, राज्यांनी अनुसूचित जाती (एससी) आणि अनुसूचित जमाती (एसटी) मध्येही क्रीमी लेयर ओळखण्यासाठी आणि त्यांना आरक्षणाचा लाभ नाकारण्यासाठी धोरण विकसित करावे.

आकाश आनंद मुंबईत 31ऑगस्टला संघटन समीक्षा व प्रशिक्षण शिबिर घेणार

नागपूर : बहुजन समाज पार्टीच्या राष्ट्रीय अध्यक्षा बहन मायावतीजी यांचे उत्तराधिकारी व बसपाचे राष्ट्रीय कोऑर्डीनेटर आकाश आनंद हे 31 ऑगस्ट रोजी मुंबईत येणार असून महाराष्ट्र प्रदेश बसपाची संघटन समीक्षा घेऊन राज्यातील बसपाच्या सर्व पदाधिकारी व कार्यकर्त्यांना प्रशिक्षित करणार आहेत. मुंबईच्या चर्चगेट जवळील के सी कॉलेज ऑडिटोरियम मध्ये दिवसभर होणाऱ्या संघटन समीक्षा व प्रशिक्षण शिबिराला आकाश आनंद सोबतच प्रमुख पाहुणे माजी राज्यसभा खासदार व महाराष्ट्र प्रदेश प्रभारी राजारामजी, प्रदेशाध्यक्ष ॲड. सुनील डोंगरे, स्थानिक प्रदेश प्रभारी डॉ. संतोष शिंदे, डॉ. रामचंद्र जाधव प्रामुख्याने उपस्थित राहतील. या ऐतिहासिक प्रशिक्षण शिबिराला प्रदेश, झोन, जिल्हा, विधानसभा, सेक्टर स्तरावरील आजी-माजी पदाधिकारी, कार्यकर्ते व हितचिंतकांनी मोठ्या संख्येने उपस्थित रहावे असे आवाहन महाराष्ट्र प्रदेश बसपाचे मीडिया प्रभारी उत्तम शेवडे यांनी केले आहे.

174 वर आरक्षित जागांवर भाजप सरकारचा दरोडा

- तीन महानगरातील तीन अभियांत्रिकी संस्थांमध्ये अन्याय
- महाराष्ट्रात आरक्षण चोरी

नागपूर : महाराष्ट्रातील सरकारी तीन अभियांत्रिकी संस्था नामांकित आहेत. त्या संस्थांमध्ये एक-एक जागेसाठी जीवघेणी स्पर्धा चालते. अर्धा-एका गुणाने प्रवेश हुकते. त्या संस्थांमधील जाती, जमाती, ओबीसी व अन्यच्या सुमारे 174 वर आरक्षित जागांवर खुद्द भाजप सरकारने दरोडा टाकला. या घटनेने खळबळ माजली आहे. यावर आरक्षण संपविण्याची भाजप सरकारची छुपीचाल अशा संतप्त प्रतिक्रिया उमटत आहेत. या तीन शिक्षण संस्था पुणे, नागपूर आणि मुंबईतील आहेत. या अभियांत्रिकी संस्थांना सरकारने स्वायत्त केले. त्यांना विद्यापीठाचा दर्जा दिला. याशिवाय त्या संस्थांवर नागपुरी मर्जीतील मासीक दोन-तीन लाखाची माणसं नेमली. त्या सरकारी तिजोरितील उधळपट्टी आक्षेपांचे जाऊ द्या. मात्र त्यांच्या माध्यमातून चक्क आरक्षणाला कात्री लावली. हा सरकारने केलेला सामाजिक गुन्हा होय. विश्वसनिय सूत्रानुसार आरक्षणावर दरोडा टाकला. त्या संस्थांमध्ये पुण्याची सीओईपी, नागपूरची एलआयटी आणि मुंबईची आयसीटी आहे. एकेकाळी या तिन्ही संस्था सरकारी अभियांत्रिकी कॉलेज होत्या. या तिन्ही संस्थांमध्ये प्रथम वर्षाच्या एकूण 1 हजार 544 जागा होत्या. त्यापैकी दोन संस्थानी अनुक्रमे 30 टक्के, 30 टक्के जागा वेगळ्या काढल्या. या जागांमधील आरक्षण काढून टाकण्यात आले. उर्वरित जागांवरील आरक्षण कायम ठेवण्यात आले. मात्र पुण्याच्या सीओइपीने जुन्या जागांमध्ये कोणताही बदल केला नाही. नव्याने 25 टक्के जागा देशपातळीवर वाढविल्या. त्यामध्ये आरक्षण ठेवलेच नाही. या प्रकारांमुळे तिन्ही संस्थांमधील सुमारे 174 वर आरक्षित जागांना हकदार मुकले. त्यामध्ये

अनुसूचित जातीच्या 45 जागा, अनुसूचित जमातीच्या 24 जागा, ओबीसीच्या 66 जागा आणि उर्वरित जागांमध्ये विमुक्त भटक्या, ईडब्लएस आदींच्या आरक्षित जागांचा समावेश आहे. या संस्थांना सरकारचे 100 टक्के अनुदान आहे. शंभर टक्के अनुदान असलेल्या शिक्षण संस्थांमध्ये कायद्याने शंभर टक्के आरक्षण भरणे अनिवार्य आहे. मात्र सत्ता प्रमुखांच्या निर्देशावरून आरक्षण कायद्याला केराची टोपली दाखविली आहे. सीओइपी, पुणे च्या 998 जागा आहेत. या जागांचे आरक्षण जैसे थे ठेवले. मात्र सुमारे 237 जागा वाढविल्या. या वाढीव जागा देशपातळीवरील अभियांत्रिकी प्रथम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी आहेत. त्यामध्ये जाता, जमाती, ओबीसी, ईडब्लूएस आदीसाठी 142 जागा आरक्षित हव्या होत्या. या जागांध्ये आरक्षणच ठेवले नाही. हे आरक्षित जागा चोरीचे प्रकरण होय. ज्याचे आरक्षण कमी झाले. ते विद्यार्थी व सामाजिक संघटना त्या संस्था, उच्च शिक्षण विभाग व मंत्र्यांविरूध्द फौजदारी व दिवाणी तक्रारीं करण्याच्या तयारीत आहेत. मुंबईच्या आयसीटीमध्ये एकूण जागा 209 आहेत. त्यापैकी 30 टक्के म्हणजे 63 जागा वेगळ्या केल्या. त्यातील आरक्षण रद्द केले. एलआयटी, नागपूर. एकूण जागा 150 आहेत. 30 टक्के म्हणजे 48 जागा कमी झाल्या. हा प्रकार अतिशय गंभीर आहे. मतचोरी प्रकरण देशभर गाजत असताना महाराष्ट्रात 'आरक्षण चोरी' चा नवा प्रकार उजेडात आला. ही आरक्षण चोरी तातडीने थांबवा, अन्यथा तीव्र आंदोलन करू असा इशार जाती, जमाती, ओबीसीच्या डझनभर संघटनांनी दिला आहे. राकॉंचे आ. राजकुमार बडोले म्हणाले, आरक्षण हा संवैधानिक अधिकार आहे. त्या खुल्या करणे अपराध होय. यात दोषींवर कारवाई करावी. या प्रकाराकडे सरकारचे लक्ष वेधणार. ओबीसींचे नेते बबनराव तायवाडे म्हणाले, हा छुप्पामार्गे आरक्षण चोरीचा प्रकार आहे. हा प्रकार खपवून घेणार नाही. एकजुटीने या अन्याया विरोधात लढू.

ओबीसी युवा अधिकार मंचचे संयोजक उमेश कोर्राम म्हणाले, हा जाती, जमाती, ओबीसींवर अन्याय आहे. खुल्या केलेल्या जागांवर तातडीने आरक्षण लागू करावे. बानाईचे अध्यक्ष अरविंद गेडाम म्हणाले, सरकारच्या धोरणात खोट आहे. हा प्रकार थांबला नाहीतर आंदोलनाचा इशारा दिला. महाराष्ट्र आदिवासी ऑफिसर फोरमचे रमेश आत्राम यांनी अन्यायाचा निषेध केला.

निमंत्रण पत्रिका

डॉ. भिमराव रामजी आंबेडकर मल्टीस्टेट को. ऑप. क्रेडिट सोसायटी लि. (बँकिंग) शाखा नागपूर

भव्य उद्घाटन सोहळा

उद्घाटक व प्रमुख मार्गदर्शक

मा. डॉ. राजरत्न आंबेडकर
राष्ट्रीय अध्यक्ष दि बुद्धिस्ट सोसायटी ऑफ इंडिया

रविवार दिनांक 17.08.25 ला
दुपारी 12.00 वाजता
स्थळ- सुरेश भट सभागृह रेशीमबाग नागपूर

प्रमुख अतिथी
आदरणीय भिक्खुणी भंते सुनिती
अध्यक्षा महाप्रजापती गौतमी एज्युकेशन फाउंडेशन नागपूर.

आयोजक
दि बुद्धिस्ट सोसायटी ऑफ इंडिया जिल्हा शाखा नागपूर.

कृपया सह परिवार उपस्थित राहून या ऐतिहासिक भव्य उद्घाटन सोहळ्याचे साक्षीदार बना.

विनीत
दि बुद्धिस्ट सोसायटी ऑफ इंडिया
राष्ट्रीय सचिव राहुल शेंडे, राज्य उपाध्यक्ष विजय वासे, जिल्हा अध्यक्ष राजेश बौद्ध दहिवले, सचिव आकाश चौरे, मीडिया समन्वयक प्रमोद श्रीरामे, डी. डी. गजभिये, विलास झाडे, नरेश चहांदे, अशोक रामटेके, रोशन राऊत, रणजीत राऊत, संजीवन वालदे

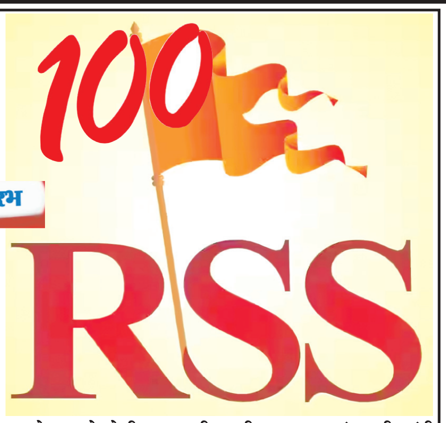

संघ शंभरी! प्रचारक पंचाहत्तरी !!

रा. स्व. संघाला या दसऱ्याला शंभर वर्षे पूर्ण होतील. याच शंभरीत दोन शक्तिमान प्रचारक, पंचाहत्तीरीचे होताहेत. एक प्रधानमंत्री. दुसरे सरसंघचालक. प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदी हे येत्या 17 सप्टेंबरला तर सरसंघचालक मोहन भागवत हे 11 सप्टेंबरला वयाची 75 वर्षे पूर्ण करताहेत.

येणारा सप्टेंबर महिना याअर्थाने फार महत्वाचा झालाय. सरसंघचालकांच्या एका वक्तव्याने सप्टेंबर मास पुन्हा चर्चेत आलेय. वक्तव्य अगदी ताजे आहे. सरसंघचालक एका पुस्तक प्रकाशनात बोलत होते. ते म्हणाले, ‘एकदा पंचाहत्तरीची शाल अंगावर पडली की माणसाने निवृत व्हायला हवे’ असे मोरोपंत नेहमी सांगायचे. संघाचे ज्येष्ठ प्रचारक मोरोपंत पिंगळे यांचे चरीत्र पुस्तकाचे प्रकाशन करताना सरसंघचालक असे म्हणाले. सरसंघचालकानी नेमकी हीच आठवण का सांगावी यावरुन देशभर चर्चा सुरू झाली. चर्चेचा रोख प्रधानमंत्री व सरसंघचालक दोन्हीकडे जोडला गेला.

काय घडेल याचा काहीच अंदाज बांधता येत नाही. पण एकाच वर्षात, त्यातही एकाच महिन्यात ही घटिका आलीय. एकूण लक्षात घेता, प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदी हे पंचाहत्तरीची निवृत्तीशाल अंगावर घ्यायला तयार दिसत नाहीत. याचवेळी सरसंघचालक मोहनराव भागवत हेही तब्येतीने, स्वभावाने ठणठणीत दिसतात. त्यामुळे निवृत्तीचे क्षण धुसर आहेत. हे खरेय, संघात सरसंघचालकाला स्वतः निवृत्ती घ्यावी लागते. नवा सरसंघचालक निवडायची सोय नाही. विद्यमान सरसंघचालकाला आपला उत्तराधिकारी स्वतः निवडावा लागतो. तसा बंद लिफाफा द्यावा लागतो.

रणजित मेश्राम
मो. 9890020789

आतापर्यंत सहा सरसंघचालक झालेत. डॉ. केशव बळीराम हेडगेवार (1925 ते 1940), मा. स. गोळवलकर गुरुजी (1940 ते 1973), बाळासाहेब देवरस (1973 ते 1994), प्रो. रज्जूभय्या (1994 ते 1998), के. सी. सुदर्शन (1998 ते 2009) व डॉ. मोहन भागवत (2009 पासून). सरसंघचालकानंतर दुसरे अग्रस्थान सरकार्यवाह यांचे असते. बहुधा जे सरकार्यवाह असतात तेच सरसंघचालक झालेले दिसतात. सध्या दत्तात्रेय होसाबळे हे सरकार्यवाह आहेत. आजघडीला रा. स्व. संघ सर्वशक्तिमान झाल्याचे स्पष्ट आहे. देशाची, बऱ्याच राज्यांची अप्रत्यक्षपणे सत्ता संघाच्याच हातात आहे. त्यामुळे शासन धोरणांच्या सर्व अंगांवर संघ विचारांची छाप पडत आहे. किंबहुना पाडली जात आहे. या संघटनेची दृश्य नकारात्मकता सद्धा आहे. ती म्हणजे हे संघटन पंजीबद्ध नाही. आज स्थिती अशी आहे की, ते घरबसल्या पंजीबद्ध होऊ शकतात. तशी मागणीही उठते. पण ते पंजीबद्ध होत नाही. व्हायला तयार नाही. लोकांना चारित्र्याचा सांगावा देणारे संघटन, स्वतः विधी चरित्र पाळत नाही. याशिवाय हे पहिले संघटन असावे, ज्यावर स्वतंत्र भारतात तीनदा बंदी आणली गेली.

पहिली बंदी गांधी हत्येनंतर आणली गेली होती 1948 ला. तत्कालीन गृहमंत्री सरदार वल्लभभाई पटेल यांनी बंदीचे आदेश काढले होते. देशात हिंसाचार व द्वेष पसरविण्याचा आरोप संघावर होता. दीड वर्षानंतर ही संघबंदी उठवली गेली. दुसरी बंदी आणीबाणी काळात 1975 ला लावण्यात आली. तिसरी बंदी ही 1992 ची आहे. अयोध्येतील बाबरी मशीद पाडल्यानंतर ही बंदी लावण्यात आली होती.

काळाची महिमा अशी की, स्वतंत्र देशात तीनदा बंदी लागलेले संघटन आज देशावर राज्य करतेय.

असे हे बहुचर्चित संघटन केशव बळीराम हेडगेवार यांनी स्थापन केले. तेव्हा ते वय 35 चे होते. 15 ब्राह्मण सवंगड्यांना सोबत घेऊन ही संघ स्थापना केली. तेव्हा ते नागपुरातील महाल भागात राहत होते. त्यांच्या राहत्या वाड्यात ही निर्मिती झाली. दसरा, 1925 ची ही घटना आहे. आज देश विदेशात संघ विस्तारलेय. संघ म्हणजे संघटन असे झालेय. इतर सारे तत्वज्ञान, तात्विकता, प्रतिक्रिया यात अडकलेय. संघाने आपल्या विचारांची माणसे व लोकमानस घडवले. शिवाय महत्वाचे म्हणजे संस्था घडविल्या. त्याच माणसे व लोकमानस घडविण्याचा कारखाना होतात. संघ म्हणतोय, माणसे मर्त्य आहेत. संस्था संघटनेला अमरत्व असू शकतेय. माणसाला पुन्हा जन्म नाही. संस्था मात्र कायम असू शकते. याचमुळे संघाने संस्था निर्मितीवर भर दिला. राष्ट्र सेविका समिती (1936), विद्यार्थी परिषद (1948), जनसंघ पुढे भाजप (1952), विद्या भारती (1952), भारतीय मजदूर संघ (1955), भारत विकास परिषद (1963), विश्व हिंदू परिषद (1964), दीनदयाल शोध संस्थान (1972), भारतीय इतिहास संकलन (1973), सेवा भारती (1980), संस्कार भारती (1981), स्वदेशी जागरण मंच (1991), भारतीय अधिवक्ता परिषद (1992), विज्ञान भारती (1992), लघु उद्योग भारती (1994), ग्राहक पंचायत (1972), सहकार भारती (1978), पूर्व सैनिक सेवा परिषद (1992), समरसता मंच (1983), अ भार साहित्य परिषद (1966), वनवासी कल्याण आश्रम (1969), शिक्षण मंच, उत्तर भारतीय संघ, हेडगेवार रक्तपेढी, माधव नेत्रालय, बजरंग दल, दुर्गा वाहिनी.. आदी.

या संघ मुशीतून तयार झालेले दोन संघ प्रचारक आज देशभर चर्चेत आहेत. एक प्रधानमंत्री व दुसरे सरसंघचालक.

प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदी हे मुळचे वडनगर, गुजरातचे. वयाच्या 22 व्या वर्षी त्यांची संघाशी ओळख झाली. ते स्वयंसेवक झाले. नंतर संघ संघटनेतील विविध जबाबदाऱ्या घेत राहिले. दीर्घ काळ प्रचारक होते. 1987 ला त्यांची भाजपत पाठवणी झाली. तिथे ते अंगिकृत गुणांनी चमकले. आधी गुजरातचे राज्य महासचिव, नंतर राष्ट्रीय सचिव झाले. त्यांचे नेतृत्वात 2001 ला गुजरातेत भाजपला बहुमत प्राप्त झाले. नरेंद्र मोदी पहिल्यांदा गुजरातचे मुख्यमंत्री झाले. त्यानंतर चारदा मुख्यमंत्री झाले. 2014 पासून देशाचे प्रधानमंत्री आहेत. डॉ. मोहन भागवत हे चंद्रपूरचे. त्यांचे वडील मधुकरराव भागवत हे संघ प्रचारक होते. काही काळ ते गुजरातचे प्रांत प्रचारक होते. मोहनरावांनी पशू चिकित्सक (व्हेटरनरी डॉक्टर) ही पदवी घेतलेली आहे. ते बाल वयापासून स्वयंसेवक होते. ते 1977 पासून पूर्ण प्रचारक झाले. नंतर मागे वळलेच नाहीत. सरसंघचालक व्हायचे आधी सरकार्यवाह होते. इतर सर्व सरसंघचालकाप्रमाणे मोहनराव हेही अविवाहित आहेत.

संघ शंभरी, प्रचारक पंचाहत्तरी ही सांगता इथे संपते. त्याचवेळी ज्यांचेशी आपले पटत नाही, त्यांचा अभ्यास असणे आवश्यक असते! ■ ■

ओबीसींना वाचवण्यासाठी झालेले गतकालीन प्रयत्न

वारकरी पंथ विरुद्ध वैदिक :- संत नामदेव महाराज, संत निवृत्तीनाथ महाराज, संत ज्ञानेश्वर महाराज यांनी भागवत धर्म म्हणजे वारकरी पंथ काढला. तो वैदिक संस्कृती विरुद्धचा विद्रोह होता. समतेची ती चळवळ होती. अस्पृश्यता, जातीयता, धर्मांधता या बाबींना विरोध करून ब्राम्हणी वर्चस्व नष्ट करण्यासाठी त्यांनी प्रयत्न केले. मानवतावाद निर्माण करण्यात वारकरी पंथाचा मोठा सहभाग राहिला आहे.

छत्रपती शिवाजी महाराज व संभाजी महाराज यांचे स्वराज्य स्थापन :- छत्रपती शिवाजी महाराज आणि संभाजी महाराज यांची केवळ राजकीय क्रांती नव्हती तर ती सामाजिक क्रांती देखील होती. तिचा सांस्कृतिक पाया वारकरी पंथाने निर्माण केला होता. संत तुकाराम महाराज आणि छत्रपती शिवाजी महाराज यांचे संबंध गुरू शिष्य असे होते. राजेशाही असली तरी ते रयतेचे राज्य होते. त्या राज्यात बरेच आर्थिक आणि सामाजिक बदल घडून आले. ती वैदिक संस्कृती विरुद्ध क्रांतीच होती. त्याचा परिणाम पेशव्यांनी प्रतिक्रांती करून शिवाजी महाराजांना विष प्रयोग करून संपविले. संभाजी महाराजांना तर तुकडे तुकडे करून मारले. त्यानंतर पेशवाई सुरू झाली.

महात्मा ज्योतिबा आणि सावित्रीआई फुले यांची चळवळ :- महात्मा ज्योतिबा फुले आणि क्रांतीज्योती सावित्रीआई फुले यांनी सत्यशोधक समाज आणि सत्यशोधक धर्म स्थापन करून वैदिक संस्कृती विरुद्ध लढा उभारला. त्या लढ्याचा फार मोठा परिणाम झाला. भारतात शिक्षण घेण्याचा आणि देण्याचा अधिकार केवळ ब्राम्हणांनाच होता. फुले दांपत्याने हिंदू स्त्रियांना आणि मागास वर्गातील लोकांना शिक्षणाचे दार उघडून दिले. ब्राम्हणी षडयंत्र त्यांच्या सत्यशोधक चळवळीने जीवाची बाजी लावून जगाच्या समोर आणले. सामाजिक परिवर्तनाची चळवळ त्यांचेमुळेच गतिमान झाली.

लेखांक १२२

अशोक सरस्वती बोधी
मो. 8530980741

छत्रपती राजर्षी शाहू महाराज :- राजर्षी शाहू महाराज संस्थानिक होते. त्यामुळे त्यांना बरेच अधिकार होते. त्याचा पुरेपूर उपयोग करून त्यांनी शिक्षण क्षेत्रात फार मोठे कार्य केले. त्यांचे संस्थानात मागासवर्गीय लोकांना नोकरीमध्ये आरक्षण देण्याची सुरुवात केली. त्यांचे प्रयत्नांनी हे राज्य पुरोगामी विचार करू लागले.

संत गाडगेबाबा क्रांतिकारी योद्धे :- गाडगे बाबा निरिक्षर व अडाणी होते. पण वैराग्य आणि प्रज्ञा प्राप्तीने समाजाला गुलामीविरुद्ध त्यांनी लढायला तयार केले. कीर्तनाचे माध्यमातून समाज जागृती केली. जातीयता, अस्पृश्यता, अन्याय, अत्याचार, अंधश्रद्धा, व्यसनाधिनता, अस्वच्छता, धर्मांधता या बाबींचा विरोध केला. त्यातून लोकजागृती झाली.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांची चळवळ :- बुद्ध - कबीर - फुले यांना गुरू मानून त्यांनी त्यांची चळवळ आधुनिक काळात पुढे नेली. त्यांनी संवैधानिक अधिकार मिळवून दिले. हिंदू धर्म त्यागून बुद्ध धर्म स्वीकारला. जाती अंताचे चळवळीला वेग आला. मनुस्मृतीचे दहन केले. राज्य समाजवाद निर्माण करण्याचा प्रयत्न केला. ब्राम्हणी शोषणाला नष्ट करण्यासाठी संघटित जनआंदोलन केले. संविधान लिहिण्याची जबाबदारी स्वीकारून कायदेशीर अधिकार हिंदू मागासवर्गीय समाजाला त्यांनी मिळवून दिले. हे सत्य आज कुणीही नाकारू शकत नाही.

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांचे श्री गुरुदेव सेवा मंडळ :- राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांनी भजन आणि राष्ट्रीय कीर्तनाचे माध्यमातून श्री गुरुदेव सेवा मंडळाचे निर्माण केले. भजन आणि लिखाण करून प्रबोधनाची मोठी चळवळ त्यांनी उभी केली. हिंदू धर्मातील वैदिक ब्राम्हणी शोषणाचे रूढी परंपरांना त्यांनी कडवा विरोध केला. ग्रामगीता ग्रंथ लिहून सुधारणेचा मार्ग दाखवला. त्यांचे प्रयत्नाने हिंदू मागासवर्गीय समाजात जागृती आली.

डॉ. भाऊसाहेब पंजाबराव देशमुख :- कुणबी समाजातील उच्च विद्या घेऊन डॉ. भाऊसाहेब पंजाबराव देशमुख यांनी वैदिक रूढी परंपरा जाती नाकारल्या. शिक्षणाचा प्रचार प्रसार करण्यासाठी श्री शिवाजी शिक्षण संस्था स्थापन करून विदर्भात शिक्षणाचा पाया रचला. त्यातून समाजात जागृती होण्यात मदत झाली.

मार्क्सवादी आणि समाजवादी चळवळ :- या दोन्ही चळवळी क्रांतिकारी होत्या. त्या चळवळीने नवीन विचाराला चालना दिली. राजकीय पक्ष स्थापना करून त्यांनी समाजात बराच बदल घडून आणला. साम्यवाद आणि समाजवाद रुजवण्याची प्रक्रिया या दोन्ही चळवळींनी पुढे नेली.

गांधीजींची सर्वोदय चळवळ :- ही चळवळ क्रांतिकारी नसली तरी ती सुधारणावादी मात्र होती. आंबेडकर, मार्क्स, लोहिया यांचे सारखी ही चळवळ क्रांतिकारी नव्हती. पण राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे सारखी ती प्रतिगामी आणि क्रूर देखील नव्हती. त्यामुळे लोकांमध्ये काही प्रमाणात सुधारणा घडून आल्यात. दया भावनेने का होईना गांधीजींनी ब्राम्हणी क्रूरतेला विरोध केला. शेवटी ब्राम्हणांनीच त्यांचा खून केला. अशा प्रकारे वरील सर्व चळवळीनी हिंदू असलेल्या ओबीसी, आदिवासी आणि दलित तसेच महिला साठी कार्य केले. तरी देखील ओबीसी तसेच दलित, आदिवासी आणि महिला वर्ग अजूनही ब्राम्हणी गुलामीतून मुक्त झाले नाहीत. त्यांना हिंदुत्वाची दिलेली नशा एवढी चढली की त्यांना स्वतःचे हित आणि अहित देखील दिसून येत नाही. आपले मित्र आणि शत्रू कोण हे देखील ते ओळखू शकत नाही. त्यांनी सर्वांना पचवले पण जागृत झाले नाही. चार्वाक, बुद्ध, महावीर, बसवेश्वर, चक्रधर, नामदेव, निवृत्तीनाथ, ज्ञानेश्वर, शिवाजी, संभाजी, तुकाराम, फुले, शाहू, गाडगेबाबा, आंबेडकर, तुकडोजी, पंजाबराव, कांशीराम या सर्वांच्या चळवळीने देखील हिंदू म्हणून ब्राम्हणांची गुलामी करणारा समाज जागृत झाला नाही. जे जागले त्यांनाच त्यांनी आपल्यामधून बहिष्कृत केले ही विडंबनाच म्हणावी लागेल. जागृत होण्यासाठी अजून किती कालावधी ते घेतील हा अंदाज नाही तरी देखील हा जागृतीचा अग्निकुंड आपण सर्वांना पेटताच ठेवावा लागेल. त्याशिवाय दुसरा पर्याय नाही. यानंतर ब्राम्हणी कूटनीती साम - दाम - दंड आणि भेद याबद्दल पुढील लेखात विचार करू. ■ ■

अरूणभैया शेवटचा लालसलाम !

मला आठवते महाविद्यालयीन विद्यार्थीदशेत खुपदा वर्तमानपत्रातील तुमचे नाव वाचायचो, दुःखी, कष्टी, मजदूरांच्या समस्या असो, विद्यार्थी समस्या असो बातम्यांमध्ये अरूण वनकर हे नाव हमखास असायचे. अरूण वनकर या नावाचा परिचय होता. पण प्रत्यक्ष ओळख नव्हती. अनेकदा उमेशबाबु चौबे यांच्या घरी भेटायचे, पण कधी ओळख करून घेण्याचा प्रसंग आला नाही.

वंदनाताई वनकर (नासरे) या विविध कार्यक्रमात भेटायच्या, पण कौटुंबीक चर्चा घडत नव्हत्या. कुठल्यातरी एका कार्यक्रमाला वंदनाताईला घ्यायला आलो, तुमचा परिचय, हातात पुस्तक सकाळच्या फेऱ्या मारत वाचन सुरू, नमस्कार चमत्कार, नंतर भेटी होत गेल्या. तेव्हा तुमची खरी ओळख आपणच अरूण वनकर असल्याची.

पण तुमच्यातला कॉम्रेड मी सुरेश भट सभागृहात अलीकडेच बघितला होता. श्याम मानवांचे भाषण, सभागृह खचाखच भरलेले, भाषण संपले. काही मूठभर तरूण श्याम मानवांच्या भाषणाला विरोध म्हणून नारेबाजी करीत होते. अचानक हे घडल्यामुळे पोलिसांची धावपड, तुमच्यातला कॉम्रेड जोरात ओरडला ‘संत गाडगेबाबा की जय’ ‘राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज की जय’ दोन्ही महापुरूषांच्या जयजयकाराने सभागृह दणांणल. सर्व गर्दी शांततेन पांगली.

मुलीच्या लग्नात फेटा बांधून स्वागतासाठी कुटुंबवस्तल अरूणभैया अनेकांना भेटला. सासुबाईच्या तेरवीच्या सत्यशोधकी कार्यक्रमात, राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांनी रचलेली सामुदायिक प्रार्थना, राष्ट्रीय भजने ऐकतांना शांत खुर्चीत बसलेल्या अरूण भैया वेगळ्याच मूडमध्ये जाणवत होते. त्यांचे श्रद्धास्थान असलेल्या महापुरूषांमध्ये गाडगेबाबा आणि राष्ट्रसंत तुकडोजींच्या विचारांनाही स्थान होते.

मध्ये एकदा प्रेसक्लबमधील एका कार्यक्रमात कॉम्रेड काठी टेकवत येतांना पाहून मी सहज म्हणालो, ‘कॉम्रेड काठी आपको शोभा नही देती.’ अरूणभैया दिलखुलास हसले. त्यांच्या हसण्यात मानवी मनाला वेगळी उर्जा मिळायची.

ज्ञानेश्वर दुर्गादास रक्षक
मो. 9823966282

पण 13 ऑगस्ट 2025 ला अरूणभैया तुम्हाला शेवटचा लाल सलाम! जयगुरू! करायला आलो. तुमचा चाहाता वर्ग पाहून हैरान झालो. तुमच्या चळवळीच्या कथा अनेक सांगतात, त्याचे प्रत्यंतर घेत होतो. फाटक्या कपड्यातील मजूर तुम्हाला सन्मानाने ताठमानेने लाल सलाम करीत होते. डॉक्टर डेथ सर्टीफिकेट द्यायला आले. तुमचे ओळखपत्र मागत होते. आधार कार्ड, बँक अकाऊंट, गाडीचे लायसेन्स तुमचे काहीच नाही.

हे सारे पाहून मी अवाक झालो. सामाजिक दायित्वासाठी असे समर्पण बघून, पुन्हा तुमच्या चिरनिद्रा घेत असलेल्या चेहऱ्याला एकदा न्याहाळले. शेवटी तुमच्या इच्छेप्रमाणे तुमचे शरीर शासकीय मेडीकल कॉलेजला दान केले. नमन ध्येयवेड्या माणसा, शेवटचा लाल सलाम! जयगुरू!

शेवटी राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांचे मृत्यूविषयीचे शब्द -

विधाता मृत्यू हो ऐसी । हजारो लोग रोते हो ।
सफल हो जिन्दगी सचकी । किर्ती घर-घर में गाते हो ॥
किया हो काम गरीबोंका । दुआँ सबसे बडी उनकी ।
मिला हो प्रेम सेवाका । प्रेमी दिलमनसे भाते हो ॥
ओ तुकड्यादास कहता है । भाग्य है ऐसे मरने का ।
अमर हो नाम भारत में । शत्रु झुककर सर नमाते हो ॥ ■ ■

क्षितिजगामी एक प्रवास अपराजित जिद्दीचा

‘क्षितिजगामी - एक प्रवास अपराजित जिद्दीचा’ हे नीता भोयर यांचे आत्मकथन. नीता भोयर हे नाव क्रिकेट, स्विमिंग आणि पॉवरलिफ्टिंग या क्षेत्रात नावाजलेले नाव आहे. आजही स्त्रियांना खेळामध्ये प्रगती करायची तर अनंत अडचणींना आणि संकटांना भेदून पुढे जावे लागते हे सांगणारी ही कहाणी आहे. हो कहाणीच आणि ही कहाणी पण रोचक आहे. केवळ एका खेळाडूच्या कारकिर्दीचे हे दस्तऐवज नाही, तर एका स्त्रीच्या अपराजित जिद्दीचा, संघर्षाचा आणि मूल्यांनी समृद्ध अशा प्रवासाचा प्रामाणिक आलेख आहे.

आज लेखिकेच्या ‘लोकांच्या शाळे’त या पुस्तकाचे प्रकाशन विद्यार्थ्यांसमोर होत आहे. प्रसिद्ध वक्ते आणि डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषी विद्यापीठाचे माजी कुलगुरू डॉ. शरदराव निंबाळकर तसेच प्रसिद्ध साहित्यिक डॉ. वि. स.जोग या समारंभासाठी अतिथी म्हणून उपस्थित राहणार आहेत. नीता चापलेचे वर्गशिक्षक मनोहर ढोक हे पुस्तकावर भाष्य करणार आहेत. त्यानिमित्ताने या पुस्तकाची ओळख आपल्याला व्हायलाच हवी.

पुण्याच्या दिलीपराज प्रकाशनने हे पुस्तक प्रकाशित केले. मुखपृष्ठावरील छायाचित्र वाचकांचे लक्ष वेधून घेते. निळ्याशार पाण्यात प्रचंड आत्मविश्वासाने पोहोत असलेली लेखिका, आणि शेजारीच क्रिकेट आणि वेटलिफ्टिंग करणाऱ्या तरुणींचे छायाचित्र मनात असंख्य विचारांचे तरंग उठवतात.

या आत्मकथनात तिने रंगवलेले तिचे लहानपण तर अंगावर रोमांच उठवणारी कथा आहे. तिचे पैलवान आजोबा ज्यांना सर्व बाजी म्हणत असत आणि तिची आजी जिला सर्व मॉं म्हणत असत, यांचे व्यक्तिचित्रण तिने इतक्या बोलक्या आणि खुमासदार शैलीत रंगवले आहे की अगदी आपल्या डोळ्यांसमोर बाजी आणि मां उभे राहतात. बाजीबद्दल ती म्हणते, ‘दुसऱ्याच्या शेतात मजुरी करायचा बाजी. कधी आपल्या वावरातही राबायचा. रस्त्याच्या कामासाठी गावोगावी जायचा. गिट्टी फोडायचे काम सुद्धा बाजी करायचा. परिस्थिती नव्हती म्हणून बाजी एकच बैल भाड्याने आणायचा आणि दुसऱ्या बाजूने आपणही बैलांबरोबर नांगर ओढायचा. असा हा विलक्षण बाजी.’

हुबेहूब व्यक्तीचित्रण करणे हे तिच्या लेखनाचे वैशिष्ट्य आहे. हीच तिच्या लेखनाची ताकद आहे. संडास साफ करणाऱ्या बाईजीची कथा आणि तिच्यावर निखळ प्रेम करणाऱ्या सासूबाईची सांगून ती माणूसपणाचे दर्शन घडवते तर आपली प्रिय मुलगी ऐश्वर्याच्या मृत्यूने घनव्याकुळ विव्हळते आणि वाचकांनाही गहीवर आणते. मित्र-मैत्रिणींना जसे सहज आपण अनुभव कथन करतो तसे अनुभव वाचकांसमोर मांडणे ही तिची लेखनशैली आणि निवेदनशैली आहे. तिचे एकूण व्यक्तिमत्वच अतिशय पारदर्शी आणि मनमोकळे आहे. संकोच, न्यूनगंड, भिडस्तपणा हे शब्दही तिच्या मनाला कधी शिवत नाहीत. याचेच प्रतिबिंब या पुस्तकात ठळकपणे नजरेत येते.

जास्तीत जास्त कुणबी लोकांच्या वस्तीचे भंडारा जिल्ह्यातील पवनी तालुक्यातील भुयार हे तिचे गाव. झाडीपट्टीतील या गावाचे आणि त्यांच्या मार्तंड भैरव उत्सवाचे वर्णन लेखिकेने उत्कृष्ट रंगवले आहे. प्रसिद्ध लेखक, समीक्षक प्रमोद मुनघाटे यांची प्रस्तावना या पुस्तकाला आहे. यांच्या शब्दात सांगायचे तर, विदर्भातील शेतकरी कुटुंबातील मुलगी असूनही, प्रतिकूल परिस्थितीत वाढत असताना, मैदानी खेळासाठी आवश्यक सुविधा नसतानाही नीताने घेतलेली झेप अकल्पनीय आहे.

डॉ. लीना निकम
9881669345

तिचा हा प्रवास आजच्या पिढीला केवळ प्रेरणादायी नाही तर त्या काळातील सामाजिक-सांस्कृतिक बंधनांचेही प्रत्यंतर देणारा आहे.’

पुस्तकात तिच्या क्रिकेट कारकिर्दीबरोबरच स्विमिंग आणि पॉवरलिफ्टिंगमधील यशाची नोंद आहे. मुंबईत महिला क्रिकेटसाठी सुरू केलेली अकॅडमी ही तिच्या दूरदृष्टीची साक्ष आहे. बोलीभाषेचा सहज वापर या आत्मकथनाची उंची वाढवतात. कथनशैलीमुळे वाचकाला त्या काळातील समाज, माणसे आणि वातावरण जिवंत अनुभवता येते.

या पुस्तकाची आणखी एक ताकद म्हणजे हे पुस्तक पुरुषप्रधान मानसिकतेचा भेदक आरसा आहे. त्या काळी मुलींना आलेल्या अडचणी, मासिक पाळी व बाळंतपणासारख्या विषयांवरील निर्भीड मांडणी, आणि वैयक्तिक जीवनातील कठोर प्रसंगांना सामोरे जाताना राखलेला आत्मविश्वास हे सगळे अनुभव लेखिकेने कुठलाही आव न आणता मांडले आहेत. ‘डोक्सी धुवायला आली पोरगी’ अशा समाजातील वाक्प्रचारांनी केवळ त्या काळाची मानसिकता उलगडत नाही, तर स्त्रीजीवनातील अंतर्गत वेदनाही समोर येते. ‘क्षितिजगामी’ हे पुस्तक एका स्त्रीच्या संघर्षमय पण प्रेरणादायी प्रवासाचे वास्तव आणि निखळ चित्रण आहे जे वाचकाला केवळ तिच्याबद्दल आदर निर्माण करत नाही, तर स्वतःच्या जीवनातील अडथळ्यांवर मात करण्याची ऊर्जा देते. तिचे हे आत्मकथन विद्यार्थ्यांना, खेळाडूंना, जीवनात काहीतरी साध्य करू इच्छिणाऱ्यांना आणि वयाच्या कुठल्याही टप्प्यावर मनात निराशा घेऊन जगणाऱ्यांना आत्मविश्वासाचे बळ देईल, त्यांच्या मनावर प्रसन्नतेचा शिडकावा करेल यात शंका नाही. वयाच्या पन्नाशीनंतर हे खेळ खेळणे कदाचित अनेकांना वेडेपणाचे वाटेल पण वेडेच घडवतात इतिहास आणि वेडेच फुलवतात जगण्याची आस. पुस्तक प्रकाशनासाठी अभिनंदन आणि पुढील लेखनासाठी नीता चापले यांना मनःपूर्वक शुभेच्छा.. ■ ■

ताटात वाढलेले भविष्य

ती पहाटेची वेळ... सुमारे पाच वाजता सगळी गल्ली अजूनही गाढ झोपेत असायची आणि मी मात्र माझ्या घराच्या गॅलरीत फेरफटका मारत असायची.

पेपरवाला देखील याच वेळेला सायकलच्या घंटीबरोबर माझ्या दारासमोरून जायचा आणि दरवेळी म्हणायचा,

‘नमस्कार मॅडम!’

हळूहळू वेळ बदलत गेली आणि माझी दिनचर्याही.

आता मी सकाळी सातला उठू लागले. कदाचित काही दिवस मी त्याला न दिसल्याने चकित झाला असेल.

एक रविवार, तो सकाळी नऊ वाजता माझ्या घरी आला. चेहऱ्यावर काळजी होती, पण बोलण्यात आदर.

‘मॅडम,’ त्याने हात जोडत सांगितले, ‘एक गोष्ट सांगू का?’

मी हसून म्हटले, ‘नक्की, बोला.’

तो म्हणाला, ‘तुम्ही सकाळी लवकर उठणे का बंद केलेत? मी रोज गांधी मार्गावरून सर्वात आधी तुमच्यासाठी पेपर उचलतो आणि विचार करतो, ‘मॅडम वाट पाहत असतील’. म्हणून सर्वात आधी तुमचंच घर गाठतो.’

मी थोडीशी आश्चर्यचकित झाले. ‘तू एवढ्या लांबून येतोस?’

‘हो मॅडम, तिथूनच वितरण सुरू होते.’

‘मग तू झोपेतून किती वाजता उठतोस?’

‘अडीच वाजता. सव्वा तीनपर्यंत तिथे पोचतो. सातपर्यंत सर्व पेपर वाटून घरी जातो, थोडा वेळ झोपतो आणि मग दहाला दुसऱ्या कामावर निघतो...मॅडम! मुले मोठी करायची आहेत, शिकवायचे आहे... करावेच लागते.’ त्याचे समर्पण ऐकून मी निःशब्द झाले. फक्त एवढेच म्हणू शकले, ‘ठीक आहे, मी तुझी गोष्ट लक्षात ठेवीन.’

काही वर्षे लोटली...

पंधरा वर्षांनंतर, तो पुन्हा एके सकाळी माझ्या घरी आला. हातात एक सुंदर आमंत्रणपत्रिका होती. ‘मॅडम! मुलीचे लग्न आहे... सगळ्यांसह जरूर या.’

मी कार्ड पाहिले. एक डॉक्टर मुलगी, एक डॉक्टर जावई. आश्चर्याने विचारले, ‘तुझी मुलगी?’

तो हसला आणि म्हणाला, ‘काय बोलताय मॅडम! हो, माझीच मुलगी. तीने एमबीबीएस केलेय आणि जावईही एमडी आहे आणि मुलगा? तो इंजिनीअरिंगच्या शेवटच्या वर्षात आहे.’

त्याचा साधेपणा आणि यश बघून काही क्षण मी स्तब्ध झाले. ‘आता निघतो, मॅडम. अजून खूप कार्ड वाटायची आहेत.’

तो गेला...पण माझ्या मनात एक वेगळेच भावचक्र सुरू झाले होते.

दोन वर्षांनंतर तो पुन्हा भेटला. ‘मुलगा आता जर्मनीमध्ये काम करतोय,’ असे अभिमानाने सांगितले.

मी थोडे कुतूहलाने विचारले, ‘इतक्या मर्यादित उत्पन्नात हे सगळे कसे शक्य झाले?’

तो सौम्य हसला आणि म्हणाला, ‘मॅडम! पेपर वाटण्याबरोबरच इतरही काहीतरी करत राहिलो. सर्वात महत्त्वाचे म्हणजे खर्चावर काटकसर. जे स्वस्त, जे हंगामातले. तेच खात होतो. कधी कधी फक्त दोडका, भोपळा, वांगी..’ थोडा थांबला, मग हळूच म्हणाला, ‘एक दिवस मुलगा ताट पाहून रडला. म्हणाला, ‘रोज हीच कोरडी भाजी! दुसऱ्यांच्या घरात काय काय बनतेय बघा.’

मी त्याच्याजवळ गेलो, त्याचे अश्रू पुसले आणि म्हटले, ‘बाळा, आधी स्वतःचे ताट पाहा. दुसऱ्यांची ताटे पाहशील, तर स्वतःचेही हरवून बसशील. ही कोरडी भाजी नाहीये, या ताटात मी तुझे भविष्य वाढतोय...त्याचा अपमान करू नकोस.’ तो माझ्या डोळ्यांत पाहत राहिला, हसला आणि चुपचाप सगळे खाल्ले. त्या दिवसानंतर त्याने कधीही तक्रार केली नाही.’ आज, ही आठवण शब्दांमध्ये उतरवत असताना, माझे मन विचारात गुंतून जाते...आजकालची मुले, आपल्या पालकांची परिस्थिती न समजता, ती प्रत्येक गोष्ट मागतात जी दुसऱ्यांकडे असते. कोण त्यांना समजावेल, की कधी कधी कोरड्या ताटातही पूर्ण भविष्य वाढलेले असते.. फक्त डोळ्यांत पाहण्याची दृष्टी लागते. ■ ■

- ज्योति निंबाळकर

“ आत्मविश्वासाने कोणतेही आव्हान सहज पार करता येते. ”

आंतरराष्ट्रीय सहकार वर्ष 2025 आणि सहकार संदर्भ डायरी

आंतरराष्ट्रीय सहकार वर्ष 2025 च्या निमित्ताने सहकार चळवळीच्या समृद्ध वाढीसाठी सहकार प्रशिक्षणाची नितांत आवश्यकता आहे. सहकार म्हणजे समाजाच्या प्रगतीची मूलभूत शक्ती आहे. एकत्रित प्रयत्न, परस्पर विश्वास, सहकार्य यातून आपण यशाचे शिखर गाठू शकतो या आधारावर युनो या आंतरराष्ट्रीय संस्थेने 2025 सहकार वर्ष म्हणून घोषित केलेले आहे. सहकार म्हणजे एकत्र येऊन काम करणार एकमेकांना उभे करणे आपल्या प्रत्येकाच्या छोट्या प्रयत्नांना मोठे यशामध्ये रूपांतर करणे होय. सहकार हा एक विचार नसून समाजातील सर्व सर्वांना आर्थिक सामाजिक व संस्कृत प्रगतीचे संधी उपलब्ध करून देणारी शक्ती आहे. येणाऱ्या पुढच्या पिढीसाठी सहकार संदर्भ डायरी मार्गदर्शक आहे.

संयुक्त राष्ट्रसंघाने 2025 हे आंतरराष्ट्रीय सहकार वर्ष म्हणून घोषित केले आहे. जगाच्या दोन पावले पुढे जात भारताने सहकाराची चळवळ समृद्ध केली आहे. भारतीय सहकार चळवळीला दोन शतकांचा इतिहास लाभला आहे. ब्रिटिश राजवटीत देशात एकोणिसाव्या शतकात सहकाराचे वारे वाहू लागले होते. भारतात दुष्काळ पडल्यानंतर 1901 मध्ये स्थापन करण्यात आलेल्या दुष्काळ आयोगाने संकटावर मात करण्यासाठी सहकारी सोसायट्या स्थापन करण्याची शिफारस केली होती. विशेष म्हणजे सहकारी सोसायट्या स्थापन करण्यास प्रोत्साहन देणारा पहिला कायदादेखील 1904 मध्ये आणला गेला. तेव्हापासून ब्रिटिश सत्ता जाईपर्यंत सहकाराला राजकीय पाठबळ लाभत गेले.

पुढे स्वातंत्र्य मिळाल्यानंतर आजतागायत देशात सहकार चळवळीचा सातत्याने विस्तार होतो आहे. केंद्राने थेट सहकार मंत्रालय सुरू केले आहे. देशासाठी पहिले सहकार विद्यापीठ स्थापन केले आहे. शेतकऱ्यांच्या गावपातळीवरील प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सोसायट्यांच्या संगणकीकरणाचा देशव्यापी कार्यक्रम हाती घेण्यात आला आहे. सहकाराची चळवळ विस्तारण्यास यशवंतराव चव्हाण, वैकुंठभाई मेहता, विठ्ठलराव विखे पाटील याच्यापासून ते अगदी अलीकडच्या काळातील शरद पवार यांच्यापर्यंतच्या अनेक द्रष्ट्या नेत्यांचे योगदान आहे. आपला देश केवळ आंतरराष्ट्रीय सहकार वर्ष स्वागत समारंभापुरते साजरे करीत नसून ठोस कृती आणि सुधारणांसह सहकाराला पुढे नेतो आहे. विना सहकार नाही उद्धार हे घोषवाक्य खूप काही सांगून जाते.

सहकार चळवळीची वाटचाल आणि सद्यः स्थितीचा बारकाईने आढावा घेतल्यास असे लक्षात येईल की, देशात सर्वाधिक सहकार रुजला, प्रयोगशील झाला, विस्तारला तो महाराष्ट्रात. स्वातंत्र्य मिळताच राज्यात सहकाराला बळकट करण्यासाठी वेगाने हालचाली झाल्या होत्या. यात अर्थतज्ज्ञ आणि ग्रामविकास केंद्रित राजकीय धोरणांवर भर देणाऱ्या तत्कालीन नेत्यांचा सहभाग लक्षणीय होता. त्यामुळेच स्वातंत्र्य मिळताच अवघ्या 13 वर्षांत महाराष्ट्राने स्वतःचा सहकारी कायदा तयार केला. 1960 मध्ये तयार झालेला सहकारी सोसायट्यांचा कायदा राज्याच्या सहकाराची भरभराट करण्यास उपयुक्त ठरला. त्यातून कृषी पतपुरवठा क्षेत्रात उदयाला आलेली त्रिस्तरीय रचना (थ्री टिअर सिस्टिम) कृषिकेंद्रित ग्रामविकासाला पुढे नेण्यास प्रेरक ठरली. शिखर बँक, जिल्हा बँक आणि त्यानंतर गावपातळीवरील विविध कार्यकारी सोसायट्या अशी ही रचना होती. रिझर्व्ह बँकेच्या अखत्यारित नाबार्डने कृषी पतपुरवठ्यासाठी या रचनेचा चांगला वापर केला. अर्थात, काळानुरूप त्यात अडचणीदेखील आल्या. परंतु, ही रचना मोडकळीला आली नाही. याच रचनेला बळकट करण्याचे धोरण राज्य किंवा केंद्र सरकारने स्वीकारले आहे. देशात सर्वात प्रगत राज्य म्हणून महाराष्ट्राचा होणारा उल्लेख हा सहकाराच्या पाठिंब्याशिवाय कधीही करता आला नसता. कारण, राज्याची ग्रामीण किंवा कृषी व्यवस्था बळकट करण्याचे काम सहकारानेच केले आहे. सहकारामुळेच राज्यात शिक्षण, आरोग्य, प्रक्रिया उद्योग, जलसंधारण, साखर कारखाने, सूतगिरण्या, खरेदी विक्री संघ, गावपातळीवरील विकास सोसायट्यांची भरभराट झाली आहे. त्यातून आर्थिक सुबत्ता आली. परिणामी इतर राज्यांच्या तुलनेत महाराष्ट्राची ग्रामीण अर्थव्यवस्था मजबूत होऊ शकली. त्यामुळे सहकार बळकट झाला तरच ग्रामीण महाराष्ट्र बळकट होईल असे सहकार क्षेत्रातील अनेक अभ्यासकांना मनापासून वाटते.

विलास गजभिये
मो. 9421588901

यंदाचे वर्ष 2025 हे युनो या आंतरराष्ट्रीय संघटनेचे सहकार वर्ष म्हणून घोषीत केल्याचे औचित्य साधून हरदास नगर

अर्बन क्रेडीट को-ऑप. सोसायटी लि.मी. नागपूर यांचे वतीने पतसंस्था संदर्भ डायरी-2025 चे प्रकाशित केली आहे. नागनगरी संत्रानगरीत सहकारी पतसंस्था चळवळीचे अनन्य साधारण महत्त्व आहे. भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे सहकारी व जयभीम प्रवर्तक बाबू हरदास एल.एन. यांनी सन 1921 ते 1939 या काळात सहकारी तत्वावर शाळा. रात्री शाळा, शेती, बिडी कारखाना, धान्य किराणा, कापड व जिवनावश्यक वस्तू भांडार निर्माण करून सामाजिक आर्थिक विकासाची मुहूर्तमेढ केली. हाच विचार घेऊन कृष्णराव मंडपे यांनी दुरसंचार विभागात नोकरीत असल्याने व ऑटो टेलीफोन कर्मचारी सहकारी पतसंस्थेत पदाधिकारी असताना सन 1988-89 साली, वार्डातील गरजूला कर्ज मिळाले पाहिजे, रोजगारांसाठी अनेकाना आर्थिक चनचन असते. गरजूना वेळत कर्ज दिले. तर एक कुटुंब चांगले उभे राहू शकते या ध्येयाने नरेन्द्र माटे, रमेश वैद्य, प्रभाकर तभाने, उद्धराव गोंडाणे, सारंगधर आवळे, सिद्धार्थ बोरकर, बंदिश भांगे, चंद्रकांत इलमे, शारदा खैरकर यांना सोबत घेऊन 'हरदासनगर अर्बन क्रेडीट को-ऑप. सोसा. लि.मी.ची स्थापना केली. सुरुवातीला कार्यक्षेत्र 'हरदास नगर लष्करीबाग' होते. आता ते विस्तारित झाले आहे. सोसायटीचे उपाध्यक्ष विजय नागदेवे या तरुण आणि होतकरू सोसायटीच्या बळकटी करण्यासाठी रात्र अन दिवस एक करित आहे. भदंत नाग दिपंकर महास्थविर यांच्या मार्गदर्शनाखाली कार्य सुरू आहे. डायरी अत्यंत महत्वपूर्ण माहितीचा संदर्भ ज्ञाना साठा उपलब्ध करून दिला आहे. नागपूरचा संक्षिप्त इतिहास, सभासदांची आर्थिक मानसिकता, सहकारातील अनेक प्रकरणे आणि बरेच काही आहे. आर्थिकदृष्ट्या सक्षम करण्यासाठी एक पाउल पुढे म्हणजे आर्थिक क्षेत्र होय हाच संदेश सहकार संदर्भ डायरीने दिला आहे. ■ ■

'सर्वश्रेष्ठ सत्य' काव्यात्म चिंतन प्रतीत करणारी दीर्घ कविता - 'नोबल ट्रूथ'

महाकारूणिक तथागत गौतम बुद्ध आणि प्रज्ञासूर्य विश्वरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा विज्ञाननिष्ठ प्रागतिक वैचारिक दृष्टिकोन प्रगतप्रज्ञ विकसित आणि विस्तारित करण्याचे प्रयत्न जगभर होताहेत. सम्यक विचारांचा आणि विकासाचा केंद्रबिंदू असलेला हा मानवतावादी विचार जनमानसात रुजत आहे, ही एकविसाव्या शतकाची मोठी उपलब्धी आहे. या पार्श्वभूमीवर गांभीर्याने सत्यकथन करण्याचे साहस पूर्वसूरींनी केले आहेच. याच गतिमान परंपरेत युगश्रेष्ठ कवी केतन पिंपळापुरे यांचे योगदान अतिशय मोलाचे आहे. 'नोबल ट्रूथ' (सर्वश्रेष्ठ सत्य) या दीर्घ कवितेतील चिंतन सूत्र लक्षणीय आहेच, त्याहीपेक्षा ते सर्वश्रेष्ठ सत्यकथन करणारे आहे. आध्यात्मिक परंपरा नाकारत तथागतांचा आणि डॉ. बाबासाहेबांचा विचार काफिला दृष्टिगोचर होत आहे. विद्यमान स्थितीत सर्वत्र काळोख दाटलेला असताना, संपूर्ण समाजाला दिशा - दिग्दर्शन करण्याचे प्रचंड सामर्थ्य असलेली केतन पिंपळापुरे यांची कविता खऱ्या अर्थाने मानवी चिंतनाला ऊर्जस्वल करीत आहे. त्यांच्या दीर्घ चिंतनातून सत्य झळाळत आहे, त्यामुळे काळाच्या कसोटीवर टिकणारी ही अक्षर कविता ठरली आहे.

समीक्षा

दिनेश कोटांगले
मो.9834492541

'सुखो बुद्धानं उत्पादो' या चिंतन सूत्राने प्रारंभ झालेल्या दीर्घ कवितेत कवी केतन पिंपळापुरे म्हणतात,

'चौफेर काळवंडले विश्वाचे आभाळ
कृष्णेच्या विजांचे सुरू स्वैर नर्तन
तोफांच्या बीभत्स गडगटाने
थरारले मानवतेचे काळीज'

'सत्यमेव जयते' या शीर्षकांतर्गत मनोगतात युगश्रेष्ठकवी केतन पिंपळापुरे यांनी म्हटल्याप्रमाणे, 'नोबल ट्रूथ' हा विषय एका संग्रहात सामावणार नाही, याची कल्पना आली. म्हणून हा संग्रह पाच खंडात काढावा असे ठरले. आज पहिला खंड प्रकाशित होतो आहे. भौतिकतेच्या अक्राळ विक्राळ अग्निज्वाळांनी माणसाच्या भावविश्वाला विळखा घातला आहे. आसमंत चौफेर काळवंडून आला आहे. 'हे चिंतन सूत्र अधोरेखित होत असतानाच केतन पिंपळापुरे यांचे अकाली निधन होणे, ही अत्यंत वेदनादायी बाब आहे. मात्र नोबल ट्रूथ तळहातावर घेऊन निघालोय मी रणभूमीच्या दिशेने. शेवटी विजय सत्याचाच होणार आहे!!' हे मनोगत लक्षणीय आहेच.

'मी प्राणाच्या देठावरचे दुःख काटेरी खुडतो, जीवनाच्या राखेमधूनी मी जन्म घेउनी उडतो' जीवनाच्या राखेमधूनी उडणारी ही कविता नवनिर्मितीला गतिमान करताना दिसत आहे. 168 पृष्ठांच्या या दीर्घ कवितेत दुःखाचे संदर्भ आहेत. दुःखाला गर्भयातनांचा ओला पीळ असतो, हे प्रतीत करताना कवी म्हणतात,

'दुःखालाही असतात, जीव घेणे संदर्भ
दुःखालाही असतो,
गर्भ यातनांचा ओला पीळ
दुःखालाही असतात, रंगभेदाच्या कळा
दुःखालाही असतात, वर्णभेदाच्या झळा
जात-धर्मपंथाच्या सुळावर
मनुष्यत्वाची होते निर्घृण हत्या
तेव्हा दुःख ओघळत असतं
प्राणातून भळभळ.'

महाकारुणिक तथागत बुद्धाचे संपूर्ण तत्त्वज्ञान दुःख - निरोधाचा मार्ग सांगणारे असल्यामुळे, स्वाभाविकपणे 'तृष्णे'वर अधिष्ठित आहे. डॉ. बाबासाहेबांनाही शांतीपथ महत्त्वाचा वाटला. म्हणूनच

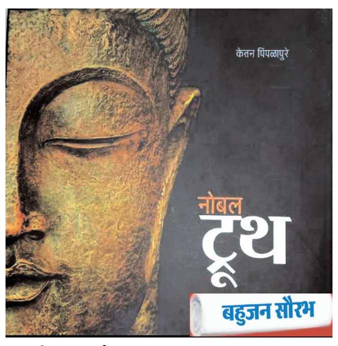

त्यांनी आपले गुरुत्व तथागत बुद्ध, संत कबीर आणि महात्मा ज्योतिबा फुले यांना बहाल केले. तृष्णेच्या अतिरेकामुळे कोणत्या समस्या निर्माण होतात, हे कथन करताना, कवी म्हणतात,

'तृष्णा आदिभौतिक मनगुहेत
हात लावून बसलेली सिंहीण
पावलांचा आवाज न करता
ती घालते भक्ष्यावर झडप
दिसत नाही तिची तीक्ष्ण नखे
पण संधी साधून करते आघात
उठत नाही गळ्यावर ओरखडा
इतकी सहज करते घात.'

प्रस्तुत दीर्घ चिंतनपर कवितेत कवीने योजलेल्या प्रतिमा, प्रतीके समुचित आहेत. मानवी जीवनाचे सर्वश्रेष्ठ सत्य जागतिक पुनर्रचनेला बळ देणारे आहे. त्यामुळे सदर कविता युगश्रेष्ठ ठरली आहे.

'नोबल ट्रूथ' (दीर्घ चिंतनपर कविता)
युगश्रेष्ठ कवी - केतन पिंपळापुरे
प्रकाशक- समता संगर प्रकाशन, नागपूर
मूल्य-300/- रुपये, पृष्ठ 168 ■ ■

समाजाला दिशा देणारा चित्रपट 'दो आँखें बारह हाथ'

आपल्या 89 वर्षात जवळपास सहा दशके गाजलेल्या मराठी, हिंदी चित्रपटांची निर्मिती आणि दिग्दर्शन केले. आचार्य अत्रे यांनी त्यांना 'चित्रपती' हा किताब दिला. नागपूर विद्यापीठाने डीलिट देऊन सन्मानित केले असे शांताराम बापू हे त्यांचे 'झनक झनक पायल बाजे' 'नवरंग' 'गीत गाया पत्थरोंने,' ते 'पिंजरा' पर्यंत अनेक चित्रपट आपण त्या त्या काळात पाहिलेले असतीलच. इतकेच नव्हे तर अगदी अमरभुपाळी, माणूस, आदमी, मायाबाजार, सुरेखाहरण, सिंहगड, नेताजी पालकर, श्रीकृष्ण अवतार, शेजारी असे जुन्या पिढीतील मंडळींनी चित्रपट देखील पाहिले असतीलच!

या सर्वात झनक झनक नंतर गाजलेला 'दो आँखें बारह हाथ' हा मानवतावादी चित्रपट एक माणूस म्हणून मला तर फारच आवडला.! त्याचाच थोडक्यात परामर्श घेत आहे.या चित्रपटाचा थोडक्यात कथासार असा...

या चित्रपटात तरुण जेलर आदिनाथ-बाबूजीची महत्वाची नायकाची भूमिका खुद्द शांताराम बापू यांनी उत्कृष्टपणे साकारली आहे. कैद्यांना माणुसकीने वागवावे या विचाराने खूनाच्या 302 कलमाखाली जन्मठेप भोगणाऱ्या सहा अट्टल गुन्हेगार कैद्यांना घेऊन त्यांना माणूसकीने वागवावे या हेतूने प्रेरित होउन आपल्या प्रयोगासाठी निवडतो.

भारताचा सर्वोच्च सन्मान समजला जाणारा दादासाहेब फाळके पुरस्कार प्राप्त करणारे पद्मविभूषण, व्ही. शांताराम यांनी मराठी व हिंदी सिनेमा सृष्टीला जे असाधारण योगदान दिले आहे ते भारतीय चित्रपटजगताचा इतिहास लिहिताना कुणीही विसरू शकणार नाही.

वरिष्ठांच्या विरोधाचे आव्हान स्वीकारून असा प्रयोग करण्यासाठी एक अत्यंत दगडधोंयांनी व्यापलेल्या ओसाड जागेची निवड करतो. आझादनगर असे नाव देतो. या अट्टल, अत्यंत क्रूर असलेल्या या कैद्यांची जोखम पत्करुन त्यांच्यावर दाखवलेल्या विश्वासावर दोन डोळ्यातून बारा हातांना सुधारण्याचे स्वप्न पहातो ही या चित्रपटाची मूळ कथा आहे. माणूसकी हीन कैद्यांच्या दहशतीने भरलेले संवाद, त्यांची अस्वच्छ राहणी, बेशिस्तपणा, धिंगाणा, रानटीपणा हे सगळे अंगावर घेत हा आदिनाथ -बाबूजी कथानक पुढे सरकत असतांनाच त्यातले तुरंगाचे आणि कैद्यांच्या स्वभावाचे अनेक बारकावे चित्रपटात सहजतेने टिपलेले आपण पाहिलेलेच असतील. त्या ओसाड जमिनीवर कैद्यांना आणून आपल्या व त्यांच्या परिश्रमातून उत्तम शेती पिकविण्याचा यशस्वी प्रयत्न ओसाड जमिनीवरचे हिरवेगार नंदनवन निर्माण करतो. माणसाच्या माणूसकीवर अटल विश्वासाच्या बळावर एका कुटुंबात असल्याप्रमाणे सहाही कैदी आझादनगरातील जीवनात हळूहळू समरस होतात. उत्तम प्रकारची भाजीपाला, धान्य यांची शेजारच्या गावात ना नफा ना तोटा यांची विक्री स्वतः बाबूजी करतात. आपल्यावर विश्वास नाही कां? या हेतूने कैदी बाजारात भाजीपाला विकण्यासाठी जातात आणि तेथील दोन वेगवेगळ्या प्रसंगाचा समावेश, याची कहाणी सुरु होते. दरम्यान त्यांच्या रस्त्यांवरून रोज जाणारी एक तरुण खेळणे वाली चंपा(संध्या)चे एक उपकथानक ही त्यात चित्रण केले आहे. चित्रपटातील विविध प्रसंग आणि शेवट मी विस्तारभयापोटी सांगत नाही. आपणच तो जमल्यास आठवावा.

या चित्रपटाची मूळ सत्य कथा महाराष्ट्रात घडली आहे. ग. दि. माडगूळकर यांनी ओघवती शांताराम बापूंना सांगितली. चित्रपट परिणामकारक व्हावा म्हणून बापूंनी त्यात काही भर घातली. पटकथा, संवाद गदिमा यांचेच आहेत. संगीत दिग्दर्शन वसंत देसाई यांनी सर्वोत्कृष्ट केले. त्यातील पंडित भरत व्यास यांनी लिहिलेले प्रार्थना गीत प्रेम, करुणा आणि अनुकंपा यावर नेकीचा मार्ग दाखविणारे आणि माणूसकीने जीवन जगणारे प्रार्थना गीत तर अजरामर झाले आहे.

'ऐ मालिक तेरे बंद हम,
ऐसे हो हमारे करम,
नेकी पर चले और
बदी से टले,
ताकी हंसते हुऐ निकले दम'

लतादीदींच्या स्वरात वसंत देसाई यांनी उत्तमपैकी संगीतबद्ध केले आहे. हे गीत लतादीदी, नायक बापू आणि कैद्यांच्या सामुहिक आवाजात ऐकतांना प्रत्येक माणसाच्या हृदयाला स्पर्शून जाते. हे गीत इतके गाजले की भारतात अनेक शाळांतूनच नव्हे तर पाकिस्तान मधल्या कारागृहातून, काही शाळांतून प्रार्थना म्हणून म्हटले गेले आहे.

कुठलाही धर्म, जातपात वा भजन डोकावू नये असे प्रार्थना गीत असावे अशी शांताराम बापूंनी कल्पना पं. व्यास यांना दिली होती त्यावर तंतोतंत हे गीत लिहिले गेले होते.

या खेरीज 'उमड घुमड कर आयी रे घटा', 'तक तक धूम धूम' 'सैंया झूठों का बडा सरताज निकला' 'मैं गाऊ तू सो जा' ही गाणी आजही लोकप्रिय आहेत.

सुधाकर तोरणे

चित्रपटात व्ही शांताराम, संध्या आणि सहा कैद्यांनी अतिशय ताकदीने अभिनय खुलविलेला आहे.

बाबुराव पेंढारकर यांचा वरिष्ठ जेलर आणि सहा कैद्यांच्या भुमिकेसाठी शांताराम बापूंनी, चित्रपटसृष्टीत गाजलेले उल्हास, बी. एम. व्यास आणि एस. के. सिंह, पॉल शर्मा, गणपत इंगवले, राजकमल स्टुडिओच्या उपहारगृहाचे व्यवस्थापक गजेंद्र यांची निवड केली आणि सर्वांनी वेधकपणे कलाकारी अदा केली.

शांताराम बापूं दिग्दर्शना बरोबर नायक आदिनाथ बाबूजींची भूमिका अक्षरशः जगले आहेत.

चित्रपटाचा शेवट मात्र मनाला हलवून सोडतो. बैला बरोबरची आदिनाथची झुंज अतिशय ताकदीने परिणाम पद्धतीने चित्रीत केली आहे. आपणास कदाचित माहित नसेल. या प्रसंगाचे शुटिंग करताना बैला बरोबरच्या झटापटीत शांताराम बापूंच्या डोळ्याला खूप मोठी जखम झाली. त्यांची दृष्टी जाईल की काय अशी भीती डॉक्टरांना वाटत होती. सुदैवाने त्यावरची शस्त्रक्रिया यशस्वी झाली.

'दो आँखें बारह हाथ' ला सर्वोत्कृष्ट चित्रपटाचा राष्ट्रीय पुरस्कार मिळाला. इतकच नव्हे तर बर्लिन फिल्म फेस्टिव्हलमध्ये सिल्व्हर फेअर पुरस्काराने अभिनेता, निर्माता व दिग्दर्शक म्हणून व्ही शांताराम यांना सन्मानित करण्यात आले. आंतरराष्ट्रीय कॅथोलिक सिनेमाटोग्राफिक ब्युरोचा खास पुरस्कार मिळाला. हॉलिवूड प्रेस असोसिएशनचा सर्वोत्कृष्ट विदेशी चित्रपटाचा पुरस्कार तसेच फिल्म फेअरचा उत्कृष्ट चित्रपटाचा पुरस्कार मिळाला. भारतीय चित्रपटाच्या इतिहासात आपला ठसा उमटविणारा हा चित्रपट आपण पाहिलाच असेल. मुंबईतील ऑपेरा हाऊसमध्ये तर साठ आठवडे यशस्वीपणे चालला. रसिकांनी या चित्रपटाला अक्षरशः डोक्यावर घेतले. हिंसेकडून अहिंसेकडे जाण्याचा मार्ग कठीण असला तरी तो अशक्य नाही हे केवळ कैद्यांच्याच नव्हे तर प्रेक्षकांच्या मनावरही कोरले गेले तसेचे माणुसकीचे तत्व देखील डोकावले असा हा 'दो आँखें बारह हाथ' चित्रपट आठवा वा सवड मिळाल्यास एकदा पुन्हा पहा ऐवढेच या निमित्ताने!

विशेष म्हणजे या चित्रपटाचे शूटिंग गदिमांच्या माडगूळ गावा शेजारी आटपाडी गावच्या तीन कोस दूर असलेल्या ओसाड जमिनीवर आझाद नगर वसवून झालेले आपणास माहितच असेल. ■ ■

समाज, पत्रकारितेत रमणारा कलावंत

रामदास तथा राजाभाऊ गमरे

एखाद्या व्यक्तीला विविध क्षेत्रात कार्य करण्याची इच्छा असते पण 'एक ना धड' अशी अवस्था होते, तेव्हा नको बाबा अन्य आवड! मला जे जमते, येतेय त्यातच मी कार्यरत राहीन, असे म्हणून आवडत्या क्षेत्रात गुंतून जातात. एखादा उत्तम गायक कवी असून तो चांगला कार्यकर्ता, अधिकारी असतो. कामाच्या व्यापातून त्याच्यातला कलाकार लोकांना दिसत नाही आणि ती व्यक्तीही आपण कलाकार आहेत असे कुणाला सांगतही नाहीत. अशी काही दुर्मिळ उदाहरणे आहेत. त्यातीलच एक नाव रामदास धोंडू गमरे तथा राजाभाऊ गमरे हे नाव पत्रकार, कवी, उत्तम सामाजिक संघटन करणारा कार्यकर्ता म्हणून आज सर्वांना परिचित असले तरी या राजाभाऊनी चाळीस - पंचेचाळीस वर्षांपूर्वी कोकणात रत्नागिरी जिल्ह्यातील खेड्यापाड्यात आपल्या पहाडी आवाजात गीत गायन करून समाज प्रबोधन, जनजागृती केली आहे, हे त्यांच्याच मित्र परिवारमध्ये अनेकांना माहिती नसेल. प्रत्येक कवी हा गायक असेलच असे नसते. राजाभाऊ उत्तम साहित्यिक, कवी, पत्रकार, कार्यकर्ते आहेत. पण आज त्यांच्यातला गायक मात्र त्यांनी दडवून ठेवला. कदाचित शासकिय नोकरी, कामाचा व्याप, कौटुंबिक, सामाजिक कार्याच्या जबाबदारीमुळे की तब्बेतीच्या कारणाने त्यांनी गाणे सोडले. पण एकेकाळी माझ्या बालपणी चिपळूण गुहागर तालुक्यात पाथर्डी, आंबेरे, दोणवली, अंजनवेल, रानवी, असगोली, वरवेली, तळवळी, परचुरी, मार्गताम्हणे, मिरवणे यासह अनेक गावात गायन पार्ट्या, जलसे होते. मात्र वरील गावातील गायन पार्ट्या तेव्हा प्रख्यात होत्या. एक साधी ढोलकी असेल तर साधा बुलबुल वाद्य, बिनामाईक या गावातील गायक मंडळींनी जे प्रबोधन केले त्यात बरेच अशिक्षित आणि अल्पशिक्षित होते. माझे मामा आंबेरेकर महादेव कदम अशिक्षित पण एकदा ऐकलेले गाणे तोंडपाठ आणि सवाल आला की त्याला आपल्या बुद्धीने जबाब देत. अशी ही मंडळी मी चाळीस वर्षांपूर्वी पाहिली, ऐकली आहेत. कविवर्य रामदास पवार, बाळकृष्ण पवार, ही शिक्षक मंडळीसह त्यांच्या जोडीतील रामदास धोंडू गमरे गाव मुंढर तालुका गुहागर जिल्हा रत्नागिरी. प्राथमिक शिक्षण गावात आणि माध्यमिक शिक्षण तळवली येथे घेतले. मॅट्रिक पास झाले, शिक्षक किंवा अन्य खात्यात नोकरी मिळत होती. पण मुंबईच आकर्षण असल्याने शहर गाठले. या व्यक्तीने काबाडकष्ट करून मोलमजुरी करणाऱ्या आई वडिलांच्या प्रोत्साहनमुळे, थोडीशी शेती आणि बांबू कामातून हारे, टोपल्या, कणगी, सूप, रोवल्या, बनवून विकल्या. मात्र कला रक्तात होती. वडिलांना भजन, किर्तन करण्यात आवड होती, ते वीणा हातात घेऊन अभंग गात. धर्मांतरनंतर त्यांनी बुद्ध, फुले, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांची विचारधारा प्रमाण मानून आपल्या परीने समाजात प्रबोधन केले, ते खेड्यापाड्यात गायन पार्टी करून. चुलते अनंत यशवंत गमरे, आतेभाऊ कविवर्य नारायण सुर्वे, भिकुराम गमरे यांनी भीम संदेश गायन पार्टीसाठी गीते लिहिली. अन्य प्रख्यात कवींची गाणी रामदास गमरे यांनी गायली. वरील उल्लेख केलेल्या बहुतांश गावातील गायक मंडळींशी त्यांचे मैत्रीपूर्ण पण रंगतदार असे सामने रंगले. रसिकांचे मनोरंजन, प्रबोधन केले.

राष्ट्रपाल भा. सावंत
मो. 9403144356

मुंबईमध्ये नोकरी करत असताना त्यांना वाचनाचा, सामाजिक कार्याचा, साहित्य, कला, चळवळीचा, छंद जडला. जिथे जिथे साहित्य, कवी संमेलन असेल तिथे त्यांची हजेरी ठरलेली. त्यांचा खरा साहित्य प्रवास सुरू झाला तो बिर्ला क्रीडा केंद्र गिरगाव मुंबई इथून या ठिकाणच्या अखिल भारतीय बाल साहित्य परिषदेच्या कवी संमेलन मध्ये त्यांनी कविता सादर केली. त्यांना प्रथम बक्षीस मिळाले. कविमित्र राकेश बा. रसाळ, पत्रकार दत्ताराम बारस्कर, मधुकर गरुड, प्रमोद खोपकर, ज्ञा. ग. चौधरी अशा मित्रांनी प्रोत्साहन दिले. त्यांनी 1984 मध्ये काव्यमंच संस्थेची स्थापना केली. त्यात ते संस्थापक सदस्य, संघटक, सचिव म्हणून कार्यरत राहिले. अनेक लिहित्या हातांना प्रोत्साहन दिले, स्वतः विविध वर्तमान पत्र, दैनिक, मासिक, साप्ताहिक विशेष अंकात विपुल लेखन केलेले आहे. नवाकाळ, नवशक्ती, बहुजन नायक, सम्राट, नी त्यांच्या लेखनास प्रसिद्धी दिली आहे. 2010 सव्वीस जून रोजी त्यांनी 'असा अस्वस्थ मी' हा कविता संग्रह प्रकाशित केला. त्यास शासन मान्यता मिळाली, सर्व वाचनालय मधून त्या माध्यमातून त्याचे विचार पोहचले. त्यानंतर त्यांनी एक ऑगस्ट 2014 मध्ये 'आभाळा एवढा मोठा माणूस' हा बुद्ध, फुल शाहू, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांची विचारधारा सांगणारा काव्यसंग्रह प्रकाशित त्यास ही लोकमान्यता मिळाली. सुस्पष्टपणे परखड विचार त्यांनी आपल्या लेखनातून व्यक्त केले आहेत. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या विचारांचा प्रभाव त्यांच्या लेखनात दिसतो. सामाजिक चळवळीत त्यांचे योगदान मोठे आहेच, पण कलावंताची एक संघटना असावी यासाठी त्यांनी कविवर्य बी. टी. कदम त्यांच्या सर्व सहकारी कलावंतांनी सम्यक कोकण कला संस्था स्थापन केली. त्यातही राजाभाऊ गमरे यांचे योगदान फार मोठे आहे. शासन दरबारी या संस्थेची नोंद व्हावी यासाठी त्यांची धडपड मी जवळून पाहिली आहे. कोकणात रत्नागिरी जिल्ह्यात राष्ट्रपाल सावंत गुरूजी साहित्य क्षेत्रात नावलौकिक करत आहेत हे वाचून, ऐकून त्यांनी मला मुंबईत बोलावून माझे सन्मान घडवून आणले आहेत. सर्वच कलाकार संस्थांशी कलाकार यांच्याशी त्यांचे आपुलकीचे स्नेहाचे नी सहकार्याचे संबंध आहेत. कलावंताच्या सुखदुःखात, अडीअडचणीत त्यांना प्रसिद्धी देण्यात ते अग्रेसर असतात. अनेक प्रातिनिधीक कविता संग्रहात त्यांच्या कार्याचा, कवितेचा सन्मान सहभाग झालेला आहे. त्यांची गाणी अभिजित कोसंबी, गायक सुरेश शिंदे, जुने गायक भिकू भंडारे यांनी गायली आहेत. निळ वादळ कॅसेट मध्ये त्यांची गाणी आहेत. सर्वच आंबेडकरी नेते कार्यकर्ते यांच्याशी त्यांचा एक कवी साहित्यिक, पत्रकार म्हणून स्नेह आहे. कर्नाटकचे डॉ. युगराज सोनटक्के संपादित 190 कवींच्या दीपस्तंभ काव्यसंग्रहात त्यांची कविता असून या काव्यसंग्रहाचे हिंदीत भाषांतर झाले आहे. अशा या ज्येष्ठ कवी साहित्यिक बंधू बद्दल ते एक कलाकार असल्याचा मला आदर आहे. चिपळूण मधील 2013 साली 86व्या अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलन मध्ये 'उगवतीचे रंग' या सदरातील कवी संमेलनमध्ये ते निमंत्रित कवी होते. त्या संमेलनामध्ये मी ही एक घटक होतो. दिलदार मनाने त्यांनी माझे अभिनंदन केले होते.

कार्यकर्त्यामधला कलावंत फारसा कुणाला दिसत नाही. आज समाजाला अशांचीही गरज आहे. कलावंतांची सुख दुःखे अश्याच व्यक्ती जाणून घेऊ शकतात. आदरणीय राजाभाऊ गमरे उत्तम गायक आहेत असे मागे मी एका मित्राला बोललो. त्यांना आश्चर्य वाटले. पण हे सत्य आहे. त्यांच्या यशात आई, वडील, पत्नी, मुले, नातेवाईक, वाडी, मित्रपरिवार, संपादक, संपादकीय विभाग, पत्रकार, कलाकार यांचे प्रोत्साहन आहे, हे ते नम्रपणे सांगतात. अशा लोकांची नव्या पिढीला माहिती व्हावी म्हणूनच दैनिक बहुजन सौरभने अशा लेख मालेतून लिहिणाऱ्यांना, नी कलावंताना संधी दिली आहे. रामदास गमरे त्यांच्या 'आभाळा एवढा मोठा माणूस'मध्ये एका कवितेत लिहितात -

'ज्यांच्या सिंह गर्जनेने, सारी धरणी हादरली।
दुनिया बावरली, गुलामाला जाग आली
अन त्यांच्याच न्याय, हक्कासाठी नव्या पर्वाला सुरुवात झाली'
त्या महामानवाला अभिवादन करतांना, एकएक माणूस बोलत होता.
आता साऱ्या विश्वात विद्वानात विद्वान एक रामजी सुभेदारांचा लेक'

'घर' या कवितेत ते लिहितात. 'घामाच सोन, रक्ताच पाणी।
मेहनतीचे फळ, इच्छेच्या पायावर। डोळ्यांचे पारणे फेडत
उभा राहिलेला भक्कमतेचा डोलारा म्हणजे ते घर असतं..'

आईची माया, बाप, चळवळ कोमात गेली, स्वातंत्र्य. त्यांच्या कला सामाजिक कार्यावर सविस्तरपणे पुन्हा लिहिता येईल. त्यांना काव्य आणि त्यांच्या कविता संग्रहाचा विविध मानसन्मानाने पुरस्कारांनी सन्मान झाला आहे. अशा उत्तमोत्तम कविता, चळवळीची गाणी लिहिणाऱ्या या कलावंतांचा स्वर, ताल, लेखणी सारखा फुलत, बहरत राहो याच मंगल कामना. ■ ■

काव्यफुले

संयोजक : प्रा. भीमराव गायकवाड
मो. 9822507225
बहुजन सौरभ

माणसे झालीत प्रॅक्टिकल...

आजकाल माणसे,
प्रॅक्टिकल झालीत
वागतांना अगदी,
भावनाशून्य झालीत.

भावनांचा नसतो,
त्यांच्याजवळ थारा
भावनाहीन असतो,
जीवनाचा पसारा.

सांगतात अभिमानाने,
मी प्रॅक्टिकल आहे
आई-वडिलांनी केले ते,
कर्तव्यच आहे.

प्रॅक्टिकल वागतांना,
नात्यांना दुखावतात
पैसा कमविण्याच्या नादात,
नात्यांना विसरतात.

संपत्ती पैशालाच,
विश्व ते समजतात
पैशाच्या मागे ते,
कुत्र्यासारखे धावतात.

स्वतःचेच कुटुंब,
जग त्यांचे असते
समाजाशी, नातलगाशी,
देणे-घेणे नसते.

नकळत मुलांवर त्यांच्या,
घडत संस्कार असतात
मुलेही त्यांच्याशी पूढे,
प्रॅक्टिकल वागत असतात.

- चंद्रकांत सावळकर

स्वातंत्र्याचा सण

नाही तुटले अजून,
जाती गुलामीचे बंध.
खोट्या स्वातंत्र्याचा कसा,
घेऊ मोकळा सुगंध.

गेली ब्रिटीश गुलामी,
नाही गेली जातपात.
आहे जुन्याच यातना,
गुलामीच्या बंधनात.

ब्रिटीशांचे मिटलेत,
दिले आसुडाचे वर.
जात अजूनही आहे,
मनी करूनिया घर.

गेली ब्रिटीश गुलामी,
नाही गेली दुष्ट जात.
नाही शिवले अजून,
खऱ्या स्वातंर्त्याला हात.

ब्रिटीशांची गेली सत्ता,
आली भांडवलशीही.
कष्टकरी कामगार,
आज झाला त्राही त्राही.

कसा करावा साजरा
आज स्वातंत्र्याचा सण
प्रत्येकाच्या मनावर
गुलामीचे दडपण

- सुभाष मानवटकर
(निळं पाखरु)

माणूस पाहिला जर, बुद्धात माणसाने

माणूस पाहिला जर, बुद्धात माणसाने,
माणूसकी जपावी, जगण्यात माणसाने.

झालोत बौद्ध आपण, आचार शुद्ध ठेवा,
लोह्यापरी तपावे, कर्मात माणसाने.

येईल भाट कोणी, काशाय वस्त्रधारी,
परखून त्यास घ्यावे,संघात माणसाने.

आनंद वाढतो जर, संवाद साधल्याने,
बसणे उचीत नाही, मौनात माणसाने.

माणूसकी निघाली, शोधात माणसाच्या,
व्हावे निपुण जराशे, धम्मात माणसाने.

आहेच मार्गदाता, मार्गात सोबतीला
अडकू नये कुण्याही, पाषात माणसाने

- अरुण विघ्ने

स्वप्न

मी गडे स्वप्नात तुझ्या रोज येतो,
पण तुझे उघडेच डोळे मी पहातो ॥

फुलशील, बहरशील तू स्पर्शाने माझ्या,
मी तुझे अंगांग, कुरवाळून जातो ॥

तप्त माझ्या श्वासात तू होशी न चिंब,
मीच भिजल्या चांदण्यात, एकटा न्हातो ॥

मी थकून स्वप्नातूनी तव जाता जाता,
आता तरी तू मिट डोळे, साद मी देतो ॥

- मिलिंद खैरकर

बहुजन सौरभ
BAHUJAN SAURABHA

क्रांतीसुर्य डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर बुद्ध विहार

पांजरा, थर्मल पॉवर स्टेशन जवळ कोराडी नागपूर

विठ्ठलराव रामटेके, बबनराव गायकवाड, शांताराम रंगारी, देवानंद नरवाडे यांच्या प्रयत्नाने बुद्ध विहारा करिता ईरोज सोसायटी मौजा पांजरा अंतर्गत ले-आउट मधून पब्लिक युटीलिटी भूखंड अनुसूचित जाती करिता राखीव जागेवर दलित वस्ती फंडातून विहाराचे बांधकाम करण्यात आले. पुढे 2005 पासून पंचशील ध्वजाची निर्माण करण्यात आले.

येथे थोर महापुरुषांच्या जयंती, महापरिनिर्वाण दिन, संविधान दिन साजरा करण्यात येतो.

अध्यक्ष - वंदना हाडके, उपाध्यक्ष - प्रतिभा तायडे, सचिव - विश्रांती रामटेके आहेत. संपर्क- 9637109040

संवाद मित्र, गौरव आळणे
मो.8600145219

आज जयभीम जनक बाबू हरदास एल. एन पुस्तकांचे प्रकाशन

नागपूर : परिवर्तन विचार मंच कडून प्रा. भीमराव गायकवाड यांचे जयभीम जनक बाबू हरदास यांचे चरित्रात्मक पुस्तकाचे प्रकाशन समारंभ सोहळा विदर्भ हिंदी साहित्य संमेलन सीताबर्डी, नागपूर, दि. 17 ऑगस्ट 2025, वेळ दुपारी 2.00 वाजता आयोजित करण्यात आला आहे. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी भदंत नागदीपंकर महास्थवीर प्रमुख अतिथी प्रशांत नगरकर (बाबू हरदास एल.एन यांचे वंशज), प्रा. डॉ. आशिष थूल कार्यकारी संपादक विलास गजभिये, शैलेंद्र नगराळे संचालक, दै.बहुजन सौरभ. पुस्तकाचे लेखक प्रा. भीमराव गायकवाड आदी उपस्थित राहणार आहेत.

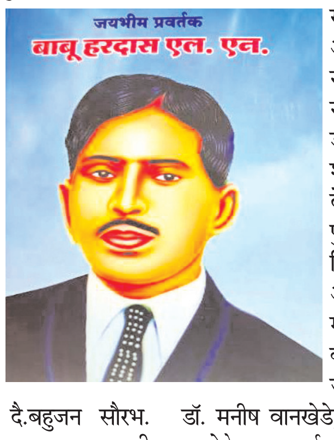

कार्यक्रमात विविध संस्था, संघटना यांचा सन्मान करण्यात येणार आहे. यात संथगार फाउंडेशन संस्था, संविधान जागर संघ- नागपूर अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती नागपूर, रमाई महिला मंडळ टेकअप सिटी नागपूर, महिला धम्म प्रशिक्षण वर्ग, पिंपलाफाटा, नागपूर, उत्कर्ष बहुद्देशीय संस्था पारधीनगर, हिंगणा, सुगतनगर महिला सामाजिक बहुउद्देशीय संस्था, नागपूर, खुशबू कल्चरल आर्ट ॲकेडमी, नागपूर, समता सैनिक दल आदींचा सहभाग राहणार आहे. कार्यक्रमासाठी डॉ. सुनंदा जुलमे, रजनी शंभरकर, डॉ. अशोकानंद देशभ्रतार, मालती वराडे, प्रभू फुलझेले, रंजना लोखंडे, विशाखा नकाशे, विनोद आटे, डी. आर. कांबळे, मनोहर गजभिये, डॉ. दिनेश कोंटागळे, डॉ. माधव जांभुळे, जया कलाकारी, प्रा. डॉ. मनीष वानखेडे, सुनंदा गायकवाड, सुनीता रामटेके, अन्नपूर्णा दुपटे, नरेश मेश्राम, रामजी माटे, दिवाकर शिर्के, अखिलेश गायकवाड, डॉ. प्रज्वल गायकवाड, सुजाता गायकवाड, सोनल गायकवाड, रंजना गायकवाड, सिद्धार्थ गायकवाड, आदेश गायकवाड, सोनाली गायकवाड, माई गायकवाड, लल्या गायकवाड, राजेश तामगाडगे आदी उपस्थित राहणार आहेत.

सुप्रिया प्रशांत अधव यांचा देहदानासाठी संकल्प

नागपूर : नवजीवन रक्तसेवा संस्था नागपूरच्या संस्थापक अध्यक्षा सुप्रिया प्रशांत अधव यांनी राष्ट्रीय अंग व ऊतक प्रत्यारोपण संघटना (NOTTO) मार्फत हृदय, मूत्रपिंड, यकृत आणि डोळ्यांचे कॉर्निया दान करण्याची प्रतिज्ञा घेतली आहे. सुप्रिया म्हणाल्या, 'मानवतेची खरी सेवा म्हणजे दुसऱ्याच्या आयुष्यात प्रकाश पेरणे. माझ्या जाण्यानंतर माझे अवयव कोणाच्या जिवात धडधडत राहतील, कोणाच्या डोळ्यातून नवी दुनिया दिसेल, हीच माझ्यासाठी खरी समाधानी गोष्ट आहे.' सुप्रिया अधव यांनी सर्व नागरिकांना अवयव दानाबाबत जागरूक होण्याचे आणि या पुण्य कार्यात सामील होण्याचे आवाहन केले आहे.

ज्येष्ठ श्रीगुरुदेव प्रचारक पुरस्काराने राजेंद्र हजारे सन्मानित

चंद्रपूर : गेल्या 35 वर्षांपासून चंद्रपूर परिसरात वारकरी भजनाच्या माध्यमातून संतांचा मानवतावादी विचारांचा प्रचार प्रसार करणारे सद्गुरू श्री जगन्नाथबाबा वारकरी भजन मंडळास उत्कृष्ट भजन मंडळ पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले आहे. राष्ट्रसंत विचार साहित्य परिषद केंद्रीय समितीच्या वतीने देवाडा येथील माणिक कुटी भवनात ग्रामगीताचार्य बंडोपंत बोढेकर यांनी मंडळाचे अध्यक्ष बळीराम बेलेकर व सर्व सदस्यांना पुरस्काराने सन्मानित केले. श्रावण मासाच्या पवित्र पर्वावर माणिक कुटीत भजनानंद सोहळ्याचे आयोजन करण्यात आले होते. अध्यक्षस्थानी ग्रामगीताचार्य बंडोपंत बोढेकर होते. तर प्रमुख अतिथी म्हणून ज्येष्ठ श्रीगुरुदेव प्रचारक राजेंद्र हजारे, परिषदेचे कार्यकारिणी सदस्य डॉ. श्रावण बानासुरे, समाजसेवक देवराव कोंडेकर, पत्रकार प्रभाकर आवारी, माजी सैनिक सुर्यभान तुमसरे, गिता हजारे, रजनी बोढेकर, भजन गायक संजय बोढाले आदींची उपस्थिती होती. ग्रामगीताचार्य बंडोपंत बोढेकर यांनी संत साहित्य, भजन प्रभाव संबंधाने समयोचित भाष्य करून भजन मंडळाच्या कार्याचे कौतुक केले. भजनानंद सोहळ्यात रूप पाहता लोचनी, सुंदर ते ध्यान, जो सत्याविना न बोले, गुरुकृपेला ज्ञान हवे, विटेवरी उभा देव असा आदी अजरामर भक्ती गीते सादर करून उपस्थितांची मने जिंकली. भजन गायक म्हणून उद्धव वडस्कर, देवराव कन्नाके, नत्थुजी उरकुंडे, प्रभाकर मरसकोल्हे, देवराव वझे, गोविंदराव जोगी, राकेश बोबडे आदींनी उत्तम सेवा दिली. सांगडी (तेलंगण राज्य) येथे संपन्न झालेल्या राष्ट्रसंत साहित्य विचारकृती संमेलन समितीच्या वतीने उत्तम सहयोगाबद्दल ज्येष्ठ प्रचारक राजेंद्र हजारे यांचा श्री गुरुदेव प्रचारक पुरस्कार देऊन सपत्नीक सत्कार करण्यात आला. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक डॉ. धर्मा गावंडे यांनी केले तर आभार प्रदर्शन डॉ. श्रावण बानासुरे यांनी केले. कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी योगिता कोंडेकर, भाग्यश्री बोबडे, ऋतुजा कोंडेकर, ऋग्वेद कोंडेकर आदींनी परिश्रम घेतले.

संविधान पार्कचे शिल्पकार रातुम नागपूर विद्यापीठ !

नागपूर : भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर शतकोत्तर रौप्य महोत्सवी जयंती शताब्दी वर्षात देशातील सर्व विद्यापिठात विविध नाविन्यपूर्ण उपक्रम राबविण्याचे निर्देश केंद्र सरकारने दिले होते. या अंतर्गत रातुम नागपूर विद्यापीठात देशातील पहिले संविधान प्रास्ताविका पार्क उभारण्याचे ठरविले व नुकतेच या संविधान पार्कचे लोकार्पण करण्यात आले आहे. या मूळ संकल्पनेला तत्कालीन कुलगुरू डॉ. सिद्धार्थ विनायक काणे व विद्यापीठ प्राधिकरणाने मान्यता दिली आणि एका समितीचे गठण करून प्रस्तावित संविधान पार्कच्या कामाला सुरुवात केली. जवळपास 10 वर्षांच्या परिश्रमातून ही भव्य कलाकृती निर्माण झाली. याबद्दल तमाम नागपूरकरांना त्याचा अभिमान आहे. समितीच्या या कार्याविषयी कृतज्ञभाव व्यक्त करून त्यांचा कार्य गौरव करणेसुद्धा योग्य ठरेल, याबाबत कुणाच्याही मनात दुमत असण्याचे कारण नाही. त्यामुळे येत्या 16 ऑगस्ट 2025 रोजी आयोजित सत्कार समारंभ जरूर व्हावा. परंतु ज्यांचे कार्यकाळात हे ऐतिहासिक निर्णय घेतले गेले, त्यांनाही या कार्यक्रमात सहभागी करून घेणे जास्त रास्त, प्रासंगिक व उचीत ठरले असते. तत्कालीन कुलगुरूनी निर्माण केलेल्या या समितीकडे या कार्याला पूर्ण करण्याची जबाबदारी सोपविण्यात आली होती. या कारणाने तत्कालीन कुलगुरू यांचाही सहभाग अधोरेखीत होणे जास्त महत्त्वाचे ठरते. त्यांची काही अडचण असेल तर वर्तमान कुलगुरु (प्रभारी) यांनाही या कार्यक्रमात सहभागी करून घेणे न्यायसंगत ठरते. इतकेच नव्हे तर या समितीच्या सर्व सदस्यांचा गौरव/सत्कार विद्यमान कुलगुरु यांचे हस्ते करणे औचित्याचे झाले असते. परंतु असे घडले नाही. अन्य विद्यापीठाच्या कुलगुरूचे अध्यक्षते-खाली समिती सदस्यांचा गौरव सत्कार व्हावा ही बाब खटकते. असे पँथर प्रकाश बनसोड यांनी प्रसिद्धी पत्रकाद्वारे कळविले आहे.

त्याचप्रमाणे या समितीच्या सदस्यांचा सत्कार करण्यासाठी महत्वपूर्ण कार्यक्रमाची ऐतिहासिक परंपरा असलेले 'दीक्षांत सभागृह' येथे सत्काराचा कार्यक्रम घेणे संयुक्तिक आणि भव्यता निर्माण करणारी बाब ठरली असती.

शेवटी संविधान प्रास्ताविका पार्कचे शिल्पकार रातुम नागपूर विद्यापीठ हेच असू शकते. हे लक्षात घेणे अगत्याचे ठरेल. विद्यापीठाने दिलेल्या संधीमुळे समिती या ऐतिहासिक पार्कची निर्मिती करू शकली. त्यामुळे केवळ समितीला शिल्पकार म्हणणे योग्य व उचीत आणि पात्र ठरणार नाही. समिती सदस्य कार्य गौरव सोहळा हेच योग्य ठरते अशी सूचना त्यांनी केली आहे.

आदिवासी समाज आजही मुख्य प्रवाहात नाही : रमेश पाटील

नागपूर : चातुर्वर्ण्य समाज व्यवस्थेने माणसामाणसात भेदाभेद निर्माण केल्यामुळे आणि त्यात मुठभर लोकांना सर्व अधिकार देऊन पंच्यांशी टक्के शुद्रांना प्रवाहाबाहेर ढकलल्यामुळे भारत गुलामगिरीत राहिला. पण स्वातंत्र्याची पंचाहत्तरी उलटली तरीही आदिवासी समाज आजही मुख्य प्रवाहात नाही ही शोकांतिका आहे असे प्रतिपादन बहुजन रिपब्लिकन सोशालिस्ट पार्टीचे राष्ट्रीय उपाध्यक्ष रमेश पाटील यांनी केले. ते जागतिक आदिवासी दिनानिमित्त दक्षिण नागपूर येथे बी.आर.एस.पी. द्वारा आयोजित कार्यक्रमात मुख्य मार्गदर्शक म्हणून बोलत होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी जिल्हा बी.आर.एस.पी. प्रभारी गुलचंद रंगारी होते. रमेश पाटील पुढे बोलताना म्हणाले की, आदिवासी समाज बिरसा मुंडा यांनी सांगितल्याप्रमाणे जल, जमीन, जंगलासाठी संघर्ष करतो. तो पर्यावरणाचे रक्षण करतो. परंतु त्याला त्याचे राजकीय, सामाजिक, शैक्षणिक, आर्थिक अधिकार मिळत नाही. म्हणून समान समस्याग्रस्त असलेल्या एससी, एसटी, ओबीसी समाजाने एकत्र संघटित होऊन संघर्ष केल्याशिवाय त्यांच्या समस्या सुटणार नाहीत. याप्रसंगी सामाजिक कार्यकर्ते रामटेके, विजया अहिरे, जयश्री आदिकर यांनी ही विचार मांडले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक संतोष ठवरे यांनी केले. संचालन सुनंदा गायकवाड यांनी केले तर मनोरंजन फुलझेले यांनी आभार प्रदर्शन केले. कार्यक्रम यशस्वी करण्यासाठी अनिल गरडकर, ॲड. विकास गणवीर, किशोर सोमकुवर यांनी परिश्रम घेतले.

निधन वार्ता

सत्यभामाबाई लोहवे यांचे निधन

नागपूर : सत्यभामाबाई लोहवे यांचे वयाच्या 90 व्या वर्षी अल्प आजाराने 14 ऑगस्ट ला दुपारी साडेबारा वाजता निधन झाले. ह्या सुदत्त बुद्ध विहार लोखंडे नगर, येथील विहाराचे माजी अध्यक्ष दिवंगत. किशोर लोहवे यांच्या माता होत्या. त्यांच्या पश्चात एकूण चार मुलांपैकी दोन मुले व नातवंड आहेत.

शेख अब्दुल करीम शेखजी उर्फ बाबू साहेब

नागपूर : हेडगेवार निवासस्थानाजवळील महाल येथील रहिवासी 80 वर्षीय बाबू साहेब (शेख अब्दुल करीम शेखजी) यांचे बुधवारी निधन झाले. त्यांचे 4 मुल, 3 मुली आणि नातवंडे असा संपूर्ण कुटुंब आहे. त्यांची नमाज-ए-जनाजा मेडिकल (सुफिया) कब्रिस्तान या ठिकाणी अदा केली. ही माहिती त्यांचा मुलगा अब्दुल मतीन (9021150438) यांनी दिली.

गोपाल सीताराम बारीसाल

नागपूर : गड्डी गोडाऊन नागपूर येथील गोपाल सीताराम बारीसाल यांचे आजारपणाने निधन झाले. त्यांच्या पार्थिवावर दिनांक 14/08/25 रोजी मोक्षधाम टिकेकर धाट नागपूर येथील निवासस्थानी अंत्यसंस्कार करण्यात करण्यात आले. त्यांच्या पश्चात संतोष बरिसालचा मुलगा, सुरज बरिसाल मुलगा, मौसम बरिसाल नातू, गौरव बरिसाल, नातू, सोम्या बरिसालनातू समर बरिसाल नातू, आणि संपूर्ण बरिसाल परिवार आहे.

रामकृष्ण गेडाम यांचा अमृत महोत्सव व त्यांच्या 'पाऊलखुणा'चे प्रकाशन

नागपूर : माजी ज्येष्ठ शिक्षण विस्तार अधिकारी रामकृष्ण गेडाम यांचे 75व्या वाढदिवसानिमित्त अभिष्टचिंतन व त्यांच्या 'पाऊलखुणा' या आत्मचरित्राचे प्रकाशन तसेच मान्यवरांचा 'कृतज्ञता' सोहळा 'क्रांतिदिनी' प्रगती सांस्कृतिक सभागृह, दिघोरी येथे विशेष पाहुण्यांचे हस्ते उत्साहात पार पडला. कार्यक्रमाचे उद्घाटन ज. मो. अभ्यंकर (सेवानिवृत्त म. रा. प्रकल्प संचालक व आमदार, वि. प. सदस्य, मुंबई) यांचे हस्ते झाले. ई. झेड. खोब्रागडे (माजी सनदी अधिकारी) हे कार्यक्रमाचे अध्यक्ष होते. प्रमुख अतिथी म्हणून उमरेडचे आमदार संजय मेश्राम, चंद्रमणी बोरकर (सेवानिवृत्त शिक्षण संचालक, म. रा. पुणे) व एन. के. ठमके (सेवानिवृत्त शिक्षणाधिकारी जि. प. नागपूर) ही लाभली होती. तर कवी व साहित्यिक प्रभाकर तांडेकर 'प्रदत्त' तसेच माजी गटशिक्षणाधिकारी शालिकराम कुकडे व अन्य मान्यवर यांची विशेष उपस्थिती होती. प्रास्ताविक व स्वागतपर भाषण हेमंत गेडाम यांनी केले. माजी सनदी अधिकारी इ. झेड. खोब्रागडे यांनी आपल्या सेवाकाळात गरीब, शोषित, उपेक्षित समाजघटकांच्या उत्थानासाठी कार्य केले. तसेच सर्व शाळेत संविधान प्रास्ताविकेच्या वाचनाला सुरुवात करून संविधान जागर केला, त्याबद्दल त्यांना ज. मो. अभ्यंकर यांचे हस्ते मानपत्र देऊन सत्कार करण्यात आला. सत्कारमूर्ती व 'पाऊलखुणा' आत्मचरित्राचे लेखक रामकृष्ण गेडाम यांचा सत्कार इ. झेड. खोब्रागडे यांचे हस्ते झाला. उद्घाटक ज. मो. अभ्यंकर आपल्या उद्घाटनपर भाषणात म्हणाले की, मी नागपूर येथे शिक्षण उपसंचालक असताना रामकृष्ण गेडाम हे शिक्षण विस्तार अधिकारी होते. रामकृष्ण गेडाम सत्काराला उत्तर देतांना म्हणाले, ज्या अधिकाऱ्यांच्या हाताखाली मी काम केले ते सर्व माझ्या अमृत महोत्सवाला व 'पाऊलखुणा' या आत्मचरित्राच्या उपस्थित आहेत. ई. झेड. खोब्रागडे यांनी अध्यक्षीय भाषणातून सांगितले की, मी नागपूर जिल्हा परिषदेचा सी. ई. ओ असताना 2005 मध्ये मी 'संविधान ओळख' हा देशातील पहिला उपक्रम राबविला. यात आर. के. गेडाम हे अग्रेसर होते. संविधान वाचनाच्या कार्यातसुद्धा सहभागी होते. संजय मेश्राम यांनीसुद्धा आर. के. गेडाम यांचे शैक्षणिक कार्यक्रमातील नियोजन, व्यवस्थापन व संचालनाविषयी भरभरून कौतुक केले. प्रभाकर तांडेकर 'प्रदत्त' यांनी आर. के. च्या 'पाऊलखुणा' या आत्मचरित्रावर विस्तृत प्रकाश टाकला. 'प्रदत्त' म्हणाले की, 'पाऊलखुणा' या आत्मचरित्रात लेखकाने जन्मापासून तर आतापर्यंतचा प्रवास वस्तुनिष्ठपणे विशद केला आहे. हे आत्मचरित्र म्हणजे संस्कारांचा, सत्याचा, समन्वयाचा, समजुतीचा, संघर्षाचा, समर्पणाचा अनमोल ठेवा आहे. 'पाऊलखुणा'च्या निमित्ताने लेखकाने साहित्यक्षेत्रात टाकलेले हे पहिले पाऊल असूनही पुस्तक प्रेरणादायी व वाचनीय आहे. यापुढेही लेखकाने मराठी भाषेला समृद्ध करण्यासाठी निरंतर कार्यरत राहावे. ग्रंथाची पाठराखण करण्याची संधी मला दिल्याबद्दल लेखकांचे आभार मानतो व स्वास्थ्यपूर्ण जीवनाची कामना करतो. चंद्रमणी बोरकर, एन. के. ठमके, शालिकराम कुकडे व इतरही माजी अधिकाऱ्यांनी रामकृष्ण गेडाम यांच्या कार्यकर्तृत्वाचा आढावा घेतला व पुढील जीवनासाठी हार्दिक शुभेच्छा दिल्या. या संचालन प्रा. प्रतिमा हेमंत गेडाम, यामिनी गेडाम (डेकाटे) यांनी आभार मानले.

टि-मॉर्निंग गृप तर्फे प्रश्नोतरी स्पर्धेचा निकाल जाहीर

नागपूर : टि-मॉर्निंग गृप तर्फे महापुरुषाच्या प्रतिमेला माल्यार्पण केले. मिनाक्षी पाटील यांना पी.एच.डी. मिळाल्याबद्दल त्यांचा सत्कार करण्यात आला. 'डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जिवन कार्य' बहुपर्यायी प्रश्नोतरी स्पर्धेमध्ये अनुक्रमे आलेल्या मुलींना रोख रक्कम देण्यात आली. सर्व छोट्या मुलांनी मोठ्यांचे स्वागत केले. मोठ्यांनी स्टेशनरी किट मुलांना व मुलीना भेट दिली.

कार्यक्रम यशस्वीतेकरीता पि. बि. गोंडाणे, यशवंत जिंदे, संभाजी नवनागे, माणीक कांबळे, पन्नालाल मेश्राम, शरदराव मुन, राजेश गोरे, वसंता ढेंगरे, रमेश चहारे, विजय नागदेवे, गजभिये, पकाले, चंद्रमणी पाटिल, संजय हाडके, संजय सहारे, भीमराव म्हैसकर, शुभा बन्सोड, प्रज्वला रंगारी, सई रंगारी, प्रियांश बन्सोड, विपश्चित बागडे, राहुल पाटिल, पूर्वजा बागडे, विहारीका साखरकर, नैतिक बन्सोड, जिवलग बागडे, पूर्वा चावरे, दिव्यांगी निमगडे, रिम्पी जवादे, निहारीका बन्सोड, अमिता कांबळे, तृप्ती साखरकर, मोनाली बागडे, नलिका गजभीये, सेजल गजभिये, आराध्या रंगारी, आभार प्रदर्शन राजेश गोरले यांनी केले. सर्वांना अल्पोपहार देवुन सांगता झाली.

हातठेल्यावरील खाद्यपदार्थ विकणाऱ्या विक्रेत्यांची व्यथा

नागपूर : रस्त्यावर छोटा-मोठा व्यवसाय करणाऱ्यांना कधी-कधी मोठे नुकसान उचलावे लागते. खारीदाने विकणाऱ्याच्या ठेल्यावरून दिवसभरात अनेकजण एक-दोन खारीदाने सहजच उचलून खाऊन घेतात. या संदर्भात एका सर्वेक्षणानुसार दरदिवशी त्यांना जवळपास 20 ते 30 रुपयांचे नुकसान होते. दैनिक विक्रीत होणारे त्यांचे हे नुकसान त्यांची मिळकत कमी करण्यात मोठे कारण ठरते. हे छोटे हातठेलेधारक हे नुकसान सहन करू शकत नाही व त्यांना याचा त्रास सहन करावा लागतो. जे हे नुकसान सहन करू शकत नाही ते केवळ 'ओ साहेब- ओ साहेब' करीत चूप राहतात. गरीब आणि दुःखी व्यक्ती याशिवाय आणखी काय बोलू शकतो. नैतिकदृष्ट्या बघितल्यास आपल्यापैकी कोणालाच अशाप्रकार या लहान विक्रेत्यांच्या ठेल्यावरून कुठलीच वस्तु किंवा खाद्यपदार्थ उचलून खाण्याचा अधिकार नाही. मग भाजी विकणाऱ्याकडून उचलली जाणारे एक मुळे, काकडी, कारले, वांगे, हिरवे वटाणे का असेना, असा प्रकार कोणी करू नये, असे आवाहन जमाअत ए इस्लामी हिंद नागपूरचे मिडिया प्रभारी व सिटीजन जर्नलिस्ट डॉ. एम. ए. रशीद यांनी केले आहे. डॉ. रशीद म्हणतात, हातठेल्यावर ओले नारळ, तळलेले फिंगर (नड्डे), तिळाचे लाडू, पापडी, फुटाने आदीच्या विक्रीतून संबंधिताला खूप जास्त लाभ होत नाही. तसेच भाजी विक्रेता देखील जास्त कमाई करत नाही. त्यामुळे आपणही त्यांच्या ठेल्यावरून कुठलीही वस्तु व खाद्यपदार्थ खरेदी केल्याशिवाय खाऊ नये, तसेच खरेदी न करता मागून देखील खाऊ नये.

Dr. Babasaheb Ambedkar Urban Co-operative Bank Ltd.
Regd. No. NGP/CTY/BNK/0/316/88-89
Head Office: MA-1, Laxmi Nagar Square, NAGPUR-440022
:2223617(Laxminagar), 2231617 (Trimurtinagar), 2645291 (Indora)

38 वी, वार्षिक सर्वसाधारण सभेची सुचना

(फक्त सभासंदाकरीता)

बँकेच्या सर्व सन्माननीय सभासदांना कळविण्यात येते की, बँकेची 38 वी वार्षिक सर्वसाधारण सभा रविवार दि. 31.08.2025 रोजी सकाळी 9.00 वाजता करूणा भवन, बजाजनगर नागपूर येथे खालील नमूद केलेल्या विषयावर विचार विनिमय करण्याकरिता व ठराव पारीत करण्यासाठी आयोजित करण्यात आलेली आहे. आपण सभेला उपस्थित रहावे ही विनंती. गणपूर्तीच्या अभावी सभा तहकूब झाल्यास ही सभा त्याचदिवशी त्याच ठिकाणी अर्ध्या तासानंतर म्हणजे 9.30 वाजता सभा सुरू होईल. अशा सभेस गणपूर्तीची आवश्यकता राहणार नाही.

सभेपुढील विषय सूची

1) बँकेच्या दि. 25.08.2024 रोजी झालेल्या 37 व्या वार्षिक सर्वसाधारण सभेचे इतिवृत्त वाचून कायम करणे.
2) दि. 31.03.2025 रोजी संपलेल्या सन 2024-25 या आर्थिक वर्षाचा वार्षिक अहवाल, ताळेबंद व नफा-तोटा पत्रकास मान्यता देणे.
3) सन 2024-2025 या वर्षात अंदाजपत्रकापेक्षा जास्त झालेल्या खर्चास मंजुरी देणे.
4) सन 2025-2026 सालाकरिता संचालक मंडळाने शिफारस केल्याप्रमाणे अंदाजपत्रकास मंजुरी देणे.
5) सन 2024-25 या वर्षाच्या अंकेक्षण अहवालास मंजुरी देणे.
6)भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे मार्गदर्शक तत्वानुसार सन 2025-26 वर्षाकरीता वैधानिक लेखापरिक्षकाच्या नावास मान्यता देणे.
7) उपविधी क. 8 च्या दुरूस्तीस मंजुरी देणे.
8) वार्षिक सर्वसाधारण सभेत अनुपस्थित असणाऱ्या सभासदांची अनुपस्थिती क्षमापीत करणेबाबत.
9) सभासदांच्या गुणवंत व प्राविण्यप्राप्त पाल्यांचा व पालकांचा सत्कार करणे बाबत.
10) मा. अध्यक्षांच्या परवानगीने वेळेवर येणाऱ्या विषयांवर चर्चा करणे.

नागपूर
दि. 14/08/2025

संचालक मंडळाच्या आदेशानुसार
(पद्माकर मोगरे)
मुख्य कार्यकारी अधिकारी

विशेष सुचना : 1. मा. भागधारकांनी आपले शेअर प्रमाणपत्र नेण्याची कृपा करावी.
2. बँकेची उपविधि क्र. 15 अन्वये सक्रीय सभासद होण्याकरीता कमीत कमी रु. 1000/- वे शेअर्स धारण करणे आवश्यक असून ज्या मा. सभासदांचे रू. 1000/- पेक्षा कमी शेअर्स असतील त्यांनी कृपया शेअर्स पूर्ण करावे ही विनंती.
3. उपरोक्त सभेमध्ये ज्या सन्माननीय सभासदांना प्रश्न विचारायचे असतील त्यांनी पाच दिवस अगोदर बँकेच्या कार्यालयीन वेळेत लेखी स्वरूपात कळवावे. वेळेवर उपस्थित केलेल्या प्रश्नांना उत्तर देणे बँकेला बंधनकारक राहणार नाही.
4. ज्या सभासदांची मुले मुली 10 वी व 12 वी च्या परिक्षेत प्रथम प्रयत्नात प्राविण्य प्राप्त करत असतील अशांचा गुणानुक्रमानुसार प्रत्येकी 5 मुला/मुलींचा बँकेतर्फे गौरव करण्यात येईल. करिता गुणपत्रिकेच्या झेरॉक्स वार्षिक सभेच्या 10 दिवस अगोदर कार्यालयात द्याव्या व ज्या सभासदांना व त्यांच्या पाल्यांना पी एच डी. प्राप्त झाली असेल त्यांनी कार्यालयाला कळवावे.

टीप : सभासदांना काही सुचना व प्रश्न असतील तर कृपया व्हाट्सॲप नं. 9270087329 वर संपर्क करावा किंवा ईमेल ambedkarbank8y@gmail.com वर संपर्क करावा.

बहुजन सौरभ प्रकाशक, संपादक, मालक, मुद्रक सिध्दार्थ जीवन कांबळे यांनी देश प्रेस पब्लिकेशन, E-30/2, इंडस्ट्रीयल एरिया, सोनेगाव (सीम), हिंगणा, एम.आय.डी.सी., नागपूर - 440016 येथे मुद्रित केले व 9/2, स्वराज कॉलनी, मेडिकल कॉलेजच्या मागे, नागपूर-440027, येथे प्रकाशित केले. RNI No. MAHMAR 2020/84035 Printed, Owner by Siddharth Jiwan Kamble, Publisched at 9/2 Swaraj Colony, Behind Medical College, Nagpur 440027, Printed at M/S Desh Publication, E-30/2, Industrial Area, Sonegaon (SEEM), Hingna, MIDC, Nagpur-440016, Editor Siddharth Jiwan Kamble Email: bahujansaurabh@gmail.com Mobile: 9422860648